

CENTRALNY
ORGAN ZWIĄZKU
NAUCZYCIELSTWA
POLSKIEGO

Głos Nauczycielski

Tygodnik społeczno - oświatowy

ROK LIX NR 14

WARSZAWA, DNIA 4 KWIETNIA 1976 R.

CENA 2 ZŁ

W bieżącym numerze publikujemy projekt planu nauczania, schemat cykli i etapów kształcenia w średniej szkole ogólnokształcącej oraz części wstępne do poszczególnych programów nauczania (cele kształcenia i wychowania). Nie byliśmy w stanie opublikować w „Głosie” szczegółowych programów wszystkich przedmiotów, gdyż łączna ich objętość wynosi ponad 700 stron, podajemy jednak tytuły i numery czasopism pedagogicznych i przedmiotowych, w których programy te zostały już, lub też w najbliższym czasie, zostaną wydrukowane. Poza tym dwutygodnik „Oświata i Wychowanie” w numerze 6 (16—31 marca bieżącego roku) publikuje artykuł prof. dra Maksymiliana Maciaszka, dyrektora Instytutu Programów Szkolnych na temat założeń i propozycji programowych średniej szkoły ogólnokształcącej.

W ten sposób ogółowi nauczycieli udostępnione zostaną materiały z propozycjami programowymi dziesięcioletniej szkoły w celu ustosunkowania się do nich, zgłaszania własnych uwag, opinii i postulatów.

Zgodnie z zaleceniami władz oświatowych ogólnonauczycielska dyskusja nad koncepcją programową przyszłej szkoły trwać będzie do końca czerwca bieżącego roku. O formach organizacyjnych tej dyskusji oraz zbieraniu jej wyników napiszemy w następnym numerze „Głosu”.

ZNACZENIE DYSKUSJI

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej podjął 13 października 1973 roku uchwałę w sprawie systemu edukacji narodowej. Podstawą tego systemu ma być dziesięcioletnia powszechna średnia szkoła ogólnokształcąca. Uchwała VII Zjazdu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej zobowiązuje władze oświatowe do rozpoczęcia w bieżącym pięcioleciu wdrażania tej szkoły. Biuro Polityczne KC PZPR zatwierdziło przygotowany przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania harmonogram wprowadzania dziesięcioletniej szkoły średniej. Przewiduje on:

— w roku szkolnym 1978/79 wprowadzenie nowych programów szkoły dziesięcioletniej do klas I—III;

— w latach następnych sukcesywne wdrażanie programów w klasach IV—X tak, aby pełny cykl realizacji dziesięcioletniej szkoły średniej został zakończony w czerwcu 1986 roku;

— w roku szkolnym 1986/87 sukcesywne wdrażanie szkół stowarzyszenia nadbudowę dziesięcioletniej szkoły średniej, a więc dwuletnich szkół specjalizacji kierunkowej i zróżnicowanych form kształcenia zawodowego.

W związku z tymi decyzjami podstawowym zadaniem jest obecnie opracowanie programu nauczania dziesięcioletniej szkoły średniej. Dopiero na tej podstawie będzie można przystąpić do prac nad przygotowaniem nowych podręczników, przewodników metodycznych dla nauczycieli, podjęciem produkcji nowoczesnych pomocy naukowych i — co jest sprawą szczególnie ważną — o określenie potrzebnej liczby nauczycieli oraz programów ich kształcenia i doskonalenia.

Trzeba będzie także znaleźć czas na eksperymentalne cząstko-

DYSKUTUJEMY nad PROGRAMAMI DZIESIĘCIOLETNIEJ

we wprowadzanie nowego programu wraz z próbnymi podręcznikami i ewentualną ich weryfikację.

Projekt programu dziesięcioletniej szkoły został już opracowany. Wykorzystano w nim doświadczenia dydaktyczne i wychowawcze szkoły polskiej i szkolnictwa bratnich krajów socjalistycznych, w tym udane eksperymenty i nowatorskie metody działania naukowców i przodujących nauczycieli. Wzięto pod uwagę propozycje zawarte w „Raporcie o stanie oświaty” oraz wyniki ogólnospołecznej dyskusji nad „Raportem”. Przystudiowano doświadczenia innych krajów w konstruowaniu programów.

Nad wstępnymi wersjami koncepcji programowej przeprowadzono szereg dyskusji w zespołach naukowców i praktyków nauczycieli, w wyniku czego dokonano szeregu zmian i poprawek zarówno w projektowanym układzie przedmiotów nauczania, jak też ich treści.

Obecnie nadeszła pora na zapoznanie ogółu nauczycieli z koncepcją programową przyszłej

szkoły dziesięcioletniej i rozpoczęcie powszechnej, ogólnonauczycielskiej dyskusji. Zdajemy sobie bowiem wszyscy sprawę, że nowe programy realizować będą nauczyciele. Powodzenie lub niepowodzenie reformy będzie przede wszystkim zależało od ich postawy, od zrozumienia założeń programów, ich celów oraz treści naukowych i ideowo-wychowawczych. Intencją władz oświatowych jest, aby nauczyciele stali się współtwórcami nowych programów nauczania, aby uznali je za własne.

Otwarcie szerokiej dyskusji stał się Sejmik Polonistów, który odbył się w dniach 2—4 lutego w Piotrkowie Trybunalskim. Teraz z kolei dyskusja przenosi się na teren szkół, do zespołów nauczycielskich.

ZASADY TWORZENIA NOWYCH PROGRAMÓW

Aby móc ustosunkować się do projektowanych treści programowych, trzeba znać zasady, na których się oparto przy ich opracowywaniu. Są one następujące:

Zasada jednoci procesu dydaktycznego i wychowawczego. Polega ona na jednoczesnym

wdrażaniu uczniów do przyswajania wiedzy oraz do wypełniania tych zadań, które oczekują ich po osiągnięciu społecznej dojrzałości. Prawdziwe przygotowanie do życia nie może polegać tylko na ćwiczeniu umiejętności, lecz także na jednoczesnym ćwiczeniu ich wykorzystania do realizacji wartościowych celów.

Zasada łączenia teorii z praktyką. Zasada ta, rozumiana jako szoroko pojęta politelnizacja, zakłada takie przedstawienie ogólnokształcących treści nauczania, które daje szeroką podbudowę dla kształcenia zawodowego, daje wiedzę o praktycznych zastosowaniach nauki oraz postuluje przyswajanie wiedzy w sposób czynnościowy w oparciu o pracę w laboratoriach, warsztatach szkolnych, poza szkołą, a również idzie w parze z przygotowaniem do czynności społecznych.

Zasada ustawicznego i równoległego kształcenia. Ustala ona, że szkoła nie będąc jedyną instytucją kształcąca i wychowującą (ani w czasie trwania nauki, ani po jej zakończeniu) powinna kierunkować aktywność poznawczą ucznia

zarówno na programowe treści nauczania, jak i wiązać je z treściami nabywanymi poza szkołą oraz przygotować do samodzielnego, planowanego kontrolowanego zdobywania wiedzy.

Zasada strukturalizacji treści nauczania. Zakłada się tu kształtowanie w świadomości uczniów systemów dobrze zintegrowanej wiedzy przez wydobycie z danego przedmiotu jego ważkich elementów, dzięki czemu uczeń zdobywa umiejętność uzupełniania wiedzy szczegółowymi informacjami również w drodze samokształcenia. Ustrukturalizowanie wiedzy powinno spełniać również inne postulaty, służyć jako instrument analizy, zastosowania wiedzy zdobytej w zakresie jednego przedmiotu nauczania w innych przedmiotach oraz stworzyć podstawy do całościowego systemowego ujmowania rzeczywistości przyrodniczej i społecznej w sposób naukowy i metodologicznie trafny.

Jednocześnie ustrukturalizowanie treści programowych zadość uczynić powinno selekcji materiału. Wiąże się to z następującą zasadą.

Zasada podmiotowości kształcenia. Głosi ona, że program nauczania, nie tylko, a nawet nie tylko, przyjmować będzie logikę danego przedmiotu jako oś konstrukcji programu nauczania, lecz na pierwsze miejsce wysuwać będzie cel kształcenia, jakim jest formowanie pożądanej osobowości.

Zasada ta postuluje również stopniowanie trudności podawanego materiału w zależności od percepcji treści, rozumienia i wykonania zadań teoretycznych i praktycznych. Uwzględnić zatem należy obok akceleracji fakt, iż przyszli maturzyści będą młodszy przynajmniej o dwa lata od dzisiejszych.

Zasada ta transponowana na metody nauczania ustalać powinna prawo ucznia do posługiwania się wskazanymi pomocami naukowymi w formie encyklopedii, tablic, danych statystycznych itp. również w czasie ustalania oceny.

Zasada aktywizacji uczniów. Celem jej jest eksponowanie tych treści nauczania, problemów i metod, które nastawione są na aktywność ucznia zarówno w sferze intelektualnej, jak emocjonalnej oraz sferze działania.

Zasada elastyczności. Odnosi się ona do doboru treści, pozostawiając możliwość włączania do realizacji programów nauczania najnowszych odkryć nauki według uznania nauczyciela oraz ciągłego modyfikowania treści programowych, rozszerzania zajęć i materiału dla uczniów zdolnych.

DOBÓR I UKŁAD TREŚCI PROGRAMOWYCH

W dziesięcioletniej średniej szkole ogólnokształcącej obowiązować będzie jednolity program kształcenia i wychowania zarówno w mieście, jak i na wsi. Obejmuje on podstawowe treści niezbędne dla dalszego kształcenia, samokształcenia, jak również umożliwia podjęcie pracy zawodowej

(Dokończenie na str. 3)

SCHEMAT CYKLI I ETAPÓW KSZTAŁCENIA

W Zarządzie Głównym ZNP

20 marca bieżącego roku członkowie kierownictwa Zarządu Głównego ZNP spotkali się z nowym sekretarzem FISE — M. Kolesnikiem. Rozmowa dotyczyła udziału Związku Nauczycielstwa Polskiego w pracach międzynarodowego ruchu nauczycielskiego oraz problematyki związanej z konferencjami organizowanymi przez federację w związku z jubileuszem XXX-lecia jej działalności.

23 marca bieżącego roku prezes ZG ZNP — kol. Bolesław Grześ spotkał się z dyrektorem Instytutu Wydawniczego „Nasza Księgarnia” — kol. Stanisławem Machem. W czasie spotkania omawiano problemy związane z dalszym doskonaleniem profilu wydawnictwa związkowych, ich procesu wydawniczego oraz sprawy ekonomiczne czasopism ZNP i zagadnienie stwarzania przez wydawnictwo lepszych warunków pracy zespołom redakcyjnym.

12 marca bieżącego roku obradowała w Wałbrzychu — jako druga w kraju — międzyszakładowa konferencja wyborcza ZNP, której przewodniczył kol. Tadeusz Harańczyk — prezes Rady Zakładowej ZNP w Świdnicy. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele władz politycznych i administracyjnych województwa wałbrzyskiego, a wśród nich: zastępca kierownika Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR — Z. Wiśniewski, posłanka J. Kocęba, kurator oświaty i wychowania — J. Nowak, przedstawiciel WK ZSL — J. Urczyński oraz redaktor „Trybuny Wałbrzyskiej” — J. Engel. Zarząd Główny ZNP reprezentował na konferencji kol. Wiesław Czernyszewicz, starszy instruktor Wydziału Wczasów i Lecznictwa ZG ZNP.

Zadania ZNP w realizacji uchwał VII Zjazdu PZPR; główne problemy oświatowo-wychowawcze; program dalszej poprawy warunków pracy, wypoczynku i działalności oświatowo-kulturalnej nauczycieli przedstawili w swoich referatach kierownik Oddziału ZG ZNP w Wałbrzychu — kol. Zbigniew Cierpka oraz kurator oświaty i wychowania — mgr Józef Nowak.

Poruszone w referatach problemy — dotyczące między innymi dalszej poprawy warunków mieszkaniowych i socjalno-bytowych; spraw emerytów i rencistów; funkcjonowania Karty Praw i Obowiązków Nauczycieli, a także zabezpieczenia dopływu kadr specjalistycznych — znalazły wyźwięk w dyskusji, w której wypowiedziało się 10 uczestników konferencji oraz we wnioskach i postulatach zgłoszonych przez delegatów. Dyskutanci przedstawili problemy nurtujące środowisko nauczycielskie i oświatowe. Mówiono o stałym doskonaleniu działalności ideowo-pedagogicznej. Poruszano sprawy związane z wprowadzeniem reformy systemu edukacji narodowej, a także udziału nauczycieli w dyskusji nad koncepcją i założeniami programowymi szkoły 10-letniej. Wskazano wnioski i postulaty dotyczące dalszej poprawy warunków mieszkani-

wych, budowy domków jednorodzinnych, a także systemu dodatków funkcyjnych oraz występowania z wnioskami o przyznanie odznaczeń i nagród jubileuszowych dla pracowników administracyjnych i obsługi.

Zastępca kierownika Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR — Zbigniew Wiśniewski przedstawił rolę i zadania ZNP w świetle uchwał VII Zjazdu PZPR oraz II i III Plenum KC PZPR. Pozytywnie ocenili pracę nauczycieli i działaczy związkowych z terenu woj. wałbrzyskiego. Obrady konferencji przebiegały w koleżeń- skiej i serdecznej atmosferze.

Wybrano 5 delegatów na XII Krajowy Zjazd ZNP oraz 3 delegatów na wojewódzką konferencję WRZZ. Delegatami woj. wałbrzyskiego na XII Krajowy Zjazd ZNP wybrani na konferencji oraz na zebraniach sprawozdawczo-wyborczych rad zakładowych ZNP zostali: Józef Bienias, Maria Bocian, Zbigniew Cierpka, Zdzisław Gębska, Tadeusz Harańczyk, Władysław Kuper i Zofia Modrzejewska.

18 marca bieżącego roku obradowała w Olsztynie — jako czwarta w kraju — międzyszakładowa konferencja wyborcza ZNP. Na konferencję przybyło 74 delegatów reprezentujących 16 514 członków ZNP z woj. olsztyńskiego.

W konferencji udział wzięli: sekretarz ZG ZNP Aniela Biernacka; — członek egzekutywy KW PZPR, kurator oświaty i wychowania — Andrzej Gersberg; kierownik Wydziału Pracy Ideowo-Wychowawczej KW PZPR — Czesław Pazera; wicewojewoda Czesław Szadziwicz oraz sekretarz WRZZ — Zofia Hupka.

Po wysłuchaniu referatów i informacji glos zabrało 14 delegatów. Wiele uwagi poświęcono w dyskusji sprawom: reformy systemu edukacji narodowej; dalszego polepszenia jakości pracy w placówkach oświatowo-wychowawczych; podnoszenia kwalifikacji zawodowych i ideowo-moralnych nauczycieli, poprawy ich warunków życia i pracy. Delegaci zgłaszali propozycje rozwiązań w zakresie poprawy trudnej sytuacji mieszkaniowej. Z wielkim zadowoleniem przyjęto oświadczenie wicewojewody olsztyńskiego, iż nauczyciele w pierwszej kolejności otrzymywać będą materiały budowlane na podejmowanie budownictwa indywidualnego.

Do zgłoszonych problemów, postulatów i wniosków ustosunkowała się kol. Aniela Biernacka oraz tow. Czesław Pazera.

Wysoko oceniono dotychczasową działalność Oddziału ZG ZNP i filii OUPIS w Olsztynie. Problemy nurtujące środowisko nauczycieli woj. olsztyńskiego, a także pozytywne doświadczenia z dotychczasowej działalności zostaną przedstawione przez delegatów na XII Krajowym Zjeździe ZNP.

Na konferencji międzyszakładowej ZNP wybrano delegatów na Krajowy Zjazd ZNP 8 nauczycieli i działaczy oświatowych, a wśród nich kol. Aniela Biernacka i kol. Bogdana Merynga — kierownika Oddziału ZG ZNP w Olsztynie. Wybrano też 4 delegatów na konferencję wyborczą WRZZ.

22 marca bieżącego roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Rady Zakładowej ZNP przy Zarządzie Głównym ZNP. Sprawozdanie z działalności Rady Zakładowej przedstawił jej prezes — kol. Florian Jaworski. O zadaniach ZNP w realizacji uchwał VII Zjazdu PZPR — mówił

prezes ZG ZNP — Bolesław Grześ. W wyniku dyskusji — w której wysoko oceniono dotychczasową działalność rady — przyjęto program działania i wnioski do pracy na najbliższe lata.

Dokonano wyboru 27-osobowej Rady Zakładowej ZNP, 6-osobowej Komisji Rewizyjnej RZ ZNP, społecznego inspektora pracy oraz wybrano delegata na konferencję międzyszakładową ZNP Stołecznego Województwa Warszawskiego. Prezesem Rady Zakładowej przy ZG ZNP został wybrany ponownie kol. Florian Jaworski.

19 marca bieżącego roku wiceprezes ZG ZNP — kol. Władysław Wawrzynowski przebywał w województwie szczecińskim, gdzie przeprowadził rozmowy z kierownikami tamtejszego Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR, KOiW i Oddziału ZG ZNP oraz dyrekcją OUPIS. W trakcie spotkań omawiano aktualne problemy nurtujące środowisko nauczycieli tego województwa.

19 marca bieżącego roku sekretarz ZG ZNP — kol. Tadeusz Suberlak brał udział w zebraniu sprawozdawczo-wyborczym Rady Zakładowej ZNP Dzielnicy Łódź-Górna. Na konferencji zwracano uwagę na bardzo dobrze układającą się współpracę rady z Komitetem Dzielnicowym PZPR oraz inspektorem oświaty i wychowania. Dyskusję cechowała dojrzałość oraz troska o sprawy oświaty i nauczycieli.

Kol. Tadeusz Suberlak omówił zadania ZNP w związku z dyskusją nad założeniami i projektami programów szkoły 10-letniej, przedstawił zadania w zakresie działalności kulturalno-oświatowej wśród nauczycieli oraz pracy ideowo-pedagogicznej, a także właściwego zagospodarowania funduszu socjalnego.

Sekretarz ZG ZNP — kol. Tadeusz Suberlak — w towarzystwie kierownika Oddziału ZG ZNP w Bydgoszczy, kol. Zygmunta Melsnera, kierownika Wydziału Kultury, Wychowania Fizycznego i Turystyki ZG ZNP, kol. Mieczysława Puto oraz dyrektora miejscowego OUPIS, kol. Henryka Owianego — złożył 23 marca bieżącego roku wizytę dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego — gen. dyw. Wojciechowi Barańskiemu. W czasie spotkania omówiono koncepcję i stan przygotowań do XII Zlotu Turystycznego ZNP pod hasłem: „Szlakiem pamięci narodowej i przeobrażeń socjalistycznych”. Zlot odbędzie się na ziemi bydgoskiej w dniach 27 czerwca — 1 lipca bieżącego roku.

Tego samego dnia kol. Tadeusz Suberlak — któremu towarzyszył kierownik Oddziału ZG ZNP w Bydgoszczy — spotkał się z sekretarzem KW PZPR — H. Ewertem oraz z kierownikiem Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR — tow. doc. dr. Henrykiem Bednarskim. Przedmiotem rozmowy były zagadnienia wynikające z kampanii sprawozdawczo-wyborczej ZNP na terenie woj. bydgoskiego, a zwłaszcza sprawy mieszkaniowe nauczycieli oraz problematyka szkolenia ideowo-pedagogicznego.

22 marca bieżącego roku Prezydium Sekcji Kształcenia Nauczycieli obradowało nad aktualnymi problemami kształcenia i dokształcania nauczycieli. Szczegółowych informacji na ten temat udzielił: wicedyrektor Departamentu w MOiW — Bogusław Cichy oraz naczelnik w MNSzWIT — Kazimierz Horbowiec. Prezydium Sekcji przyjęło plan pracy na rok 1976.

Dyrekcja Ośrodka Usług Pedagogicznych i Socjalnych ZG ZNP, Filia w Łodzi, zorganizowała w Łowiczu seminarium dla pracowników oddelegowanych do pracy z radami zakładowymi województw: łódzkiego, piotrkowskiego, skierniewickiego i sieradzkiego. Tematem seminarium były zadania rad zakładowych w podnoszeniu kwalifikacji nauczycieli oraz rola nauczyciela jako współtwórcy kultury. W pierwszym dniu uczestnicy konferencji wysłuchali kilku referatów, w drugim pracowali w grupach seminaryjnych.

W dyskusji podejmowano problemy związane z rolą rad zakładowych w dziedzinie upo-

wszechniania doświadczeń przodujących nauczycieli, udzielania pomocy studiującym, uatrakcyjniania form szkolenia ideowo-pedagogicznego, rozwijania twórczości artystycznej nauczycieli.

Sekcja Nauczycieli-Emerytów w Jeleniej Górze liczy 220 członków. Stanowią oni żyłą i wzajemnie sobie życzliwą grupę. W serdecznej atmosferze przebiegało pierwsze w nowym roku kalendaryzowane spotkanie seniorów, zorganizowane w lutym z udziałem przedstawicieli miejscowych władz partyjnych, oświatowych i związkowych. Spotkanie uświetniły występy zespołu wokalo-muzycznego „Bajaderki”.

Z prac Ministerstwa Oświaty i Wychowania

Na zaproszenie ministra oświaty i wychowania — Jerzego Kuberskiego przebywał w Polsce w dniach 22—26 marca br. federalny minister oświaty i nauki Republiki Federalnej Niemiec — Helmut Rhode.

W czasie 4-dniowego pobytu w Polsce minister H. Rhode zapoznał się z organizacją polskiego szkolnictwa, odwiedził warszawskie, radomskie, kieleckie i krakowskie placówki oświatowo-wychowawcze.

Ministrowi Helmutowi Rhode towarzyszyli: sekretarz stanu — prof. dr Reimut Jochimsen oraz radcy ministra, dr Hans Joachim Musielak, Peter Karl Sachs, dr Wolf R. Marchant.

Ministra Helmuta Rhode przyjął prezes Rady Ministrów Piotr Jaroszewicz i minister spraw zagranicznych — Stefan Olszowski.

W czasie spotkania omówiono niektóre problemy stosunków między Polską a RFN w dziedzinie oświaty, zwłaszcza w aspekcie realizacji porozumień KBWE w Helsinkach.

W spotkaniu uczestniczył minister oświaty i wychowania — Jerzy Kuberski i sekretarz stanu w federalnym ministerstwie oświaty i nauki — Reimut Jochimsen.

Obecna była minister pełnomocny p.o. ambasadora RFN w Polsce — Gesella Rhecker.

W dniach 22—23 marca br. odbyło się spotkanie ekspertów krajów socjalistycznych w sprawie przygotowania V narady kierowników państwowych organów do spraw kształcenia zawodowo-technicznego.

Naradzie przewodniczył Zdzisław Szymański — dyrektor generalny MOiW, a zarazem przewodniczący Komitetu Organizacyjnego V narady.

Ekspertci zostali zapoznani z projektem planu wielostronnej współpracy na lata 1976—80 krajów socjalistycznych w zakresie kształcenia zawodowego i technicznego.

W czasie spotkania zaakceptowano wstępny projekt programu V narady kierowników centralnych organów do spraw kształcenia zawodowo-technicznego krajów socjalistycznych (narada odbędzie się w końcu września br.).

Ponadto dokonano wizji lokalnej miejsca obrad (sala Rudniewa w PKiN) oraz pomieszczeń i sal na wystawę dotyczącą obiektów budownictwa szkolnego w krajach socjalistycznych.

Przebiegające w przyjacielskiej atmosferze spotkanie ekspertów zakończono podpisaniem protokołu z ustaleniami do realizacji w okresie do lipca br., kiedy to przewiduje się kolejne spotkanie ekspertów w celu dokonania ostatecznych ustaleń szczegółowych związanych z V naradą.

Zespole Szkół Gastronomicznych w Warszawie odbyła się narada z dyrektorami szkół zawodowych i wicekuratorami oświaty i wychowania do spraw kształcenia zawodowego i ustawicznego tych kuratoriów, na terenie których szkoły zawodowe podjęły nowatorską działalność w zakresie wdrażania kształcenia młodzieży w zawodach szeroko- profilowych.

Zarówno referaty, jak i dyskusja potwierdziły w pełni celowość prowadzenia tej nowatorskiej działalności w szkolnictwie zawodowym, zwłaszcza w zakresie modernizacji obecnego szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami projektowanego systemu oświaty. Naradzie przewodniczył wicedyrektor Departamentu Kształcenia Zawodowego — mgr inż. Tadeusz Kotuniak.

40-osobowa grupa nauczycieli z byłego powiatu lipskiego przebywała w Warszawie na zaproszenie ministra oświaty i wychowania — Jerzego Kuberskiego. W ten sposób nauczyciele ci zostali wyróżnieni za tworzenie tzw. zielonych sal gimnastycznych. Na terenie byłego powiatu lipskiego zbudowano 20 takich sal — wyłącznie w czynnie społecznym, a wartość finansową tego czynu ocenia się na 2 mln zł.

Podczas spotkania z ministrem omawiano proces powstawania

tych sal, ich funkcje i znaczenie dla podnoszenia zdrowotności dzieci i młodzieży. O sposobach budowy tych małych obiektów sportowo-rekreacyjnych opowiedział inspektor oświaty i wychowania w Lipsku — Czesław Barański.

Minister Jerzy Kuberski serdecznie pogratulował i podziękował nauczycielom za tę piękną inicjatywę, realizowaną szybko i w tak szerokiej skali. W uznaniu za duży wkład pracy wręczył kilkunastu nauczycielom nagrody ministra oświaty i wychowania.

Doświadczenia i osiągnięcia nauczycieli z Lipska będą upowszechniane w całym kraju: zapewnili o tym uczestniczący w spotkaniu przedstawiciele AWF i instytucji zajmujących się produkcją sprzętu sportowego.

W okresie od 5 września 1975 do lutego 1976 r. Departament Kształcenia Ogólnego MOiW, przy współudziale Instytutów Kształcenia Nauczycieli zorganizował konferencje szkoleniowe wizytatorów metodyków przedmiotowych i wykładowców IKNiBO zajmujących się: wychowaniem przedszkolnym, nauczaniem początkowym, językiem polskim, językami obcymi, historią, propedeutyką nauki o społeczeństwie, wychowaniem obywatelskim, matematyką, chemią, fizyką, biologią, geografią, wychowaniem technicznym, wychowaniem muzycznym, wychowaniem plastycznym i terapią pedagogiczną.

Konferencje odbyły się w 17 grupach i uczestniczyło w nich 1661 osób, w tym 1477 wizytatorów metodyków i 184 wykładowców Instytutów Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych.

Konferencje obsługiwało ogółem 148 osób z Ministerstwa Oświaty i Wychowania, Instytutów Kształcenia Nauczycieli, Programów Szkolnych, Badań Pedagogicznych, ze Zjednoczenia Pomocy Naukowych, Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych, Polskiej Akademii Nauk, Komitetów Głównych Olimpiad Przedmiotowych, wyższych uczelni. Naczelnej Organizacji Technicznej oraz redakcji czasopism przedmiotowych.

W konferencjach uczestniczyli m.in. podsekretarz stanu — dr Romuald Jezierski, dyrektor Departamentu Kształcenia Ogólnego — Marian Rajtal; wicedyrektorzy — Wanda Ochmańska i Eugeniusz Pietrzykowski, dyrektor IPS — prof. dr hab. Maksymilian Maciaszek; profesorowie i docenci: Halina Kurkowska, Hanna Szumskowicz, Roman Bugaj, Roman Duma, Stanisław Hartman, Leon Jesmianowicz, Zygmunta Kozłowski, Karol Lauz, Jan Lipiński, Józef Nedoma, Mieczysław Rozmus, Mieczysław Sawicki, Janusz Tymowski, Tadeusz Wróbel. W czasie tych konferencji omówiono: politykę oświatową PRL w latach 1976—1980, rolę, zadania i organizację pracy wizytatorów metodyków, stan nauczania poszczególnych przedmiotów i zadania w zakresie ich doskonalenia, założenia programowe kształcenia i wychowania w zreformowanej szkole (w ramach działu i przedmiotu), działalność w zakresie kształcenia i doskonalenia nauczycieli w roku 1975/76 i zagadnienia związane z najnowszymi osiągnięciami teoretycznymi i praktycznymi w zakresie działu lub przedmiotu.

Konferencje odbywały się w Centrach Doskonalenia Nauczycieli, których dyrekcje dołożyły wszelkich starań, by obrady przebiegały we właściwej atmosferze.

W dyskusjach przewijały się sprawy związane z organizacją i warunkami pracy wizytatorów metodyków, poziomem nauczania i wyposażeniem szkół i nauczycieli. Wszystkie wypowiedzi cechowała troska o rozwój i doskonalenie szkolnictwa, o jak najwyższy poziom nauczania i wychowania, o wysoki poziom i dobre warunki pracy nauczycieli.

Dużo miejsca w dyskusji poświęcono projektom nowych programów nauczania, wnosząc do pracy nad nimi wiele cennych propozycji. Dyskutowane też były programy egzaminów kwalifikacyjnych równoważnych wyższemu studium zawodowemu oraz inne kwestie oświatowo-wychowawcze.

Oseny funkcjonowania szkół kształcących nauczycieli praktycznej nauki zawodu dokonano w dniu 4 marca br. na naradzie zorganizowanej przez Departament Kształcenia Zawodowego MOiW wspólnie z Instytutami: Kształcenia Zawodowego i Kształcenia Nauczycieli z udziałem dyrektorów pedagogicznych studiów technicznych i wicekuratorów oświaty i wychowania.

Referat mgr. Zbigniewa Chmieleńskiego — głównego specjalisty w DKZ oraz dyskusja potwierdziły słuszność podjętych zmian programowych w tym typie placówek, spełniających bardzo ważną rolę w przygotowaniu nauczycieli zawodu do pracy w obecnym i zmodernizowanym systemie szkolnictwa zawodowego.

Krytyczne uwagi dotyczące zintegrowanych przedmiotów zawodowych posłużą Instytutowi Kształcenia Zawodowego do dalszej pracy i doskonalenia tych programów.

W Ogniwach Terenowych

Jednym z punktów porządku dziennego konferencji sprawozdawczo-wyborczej Rady Zakładowej ZNP w Rawie Mazowieckiej była analiza działalności PKZP. W okresie sprawozdawczym rozpatrzone i zatwierdzone zostały wnioski o przyznanie pożyczek oraz zwrot wkładów i nadpłat. Najczęściej udzielano pożyczek długoterminowych z prze-

znaczeniem na wkłady do spółdzielni mieszkaniowych, na remont i wyposażenie mieszkań.

W 1973 roku suma przyznanych pożyczek wyniosła 2 523 tys. złotych, w 1974 roku — 2 995 tys., zaś w 1975 roku wzrosła do 3 044 tys. złotych. W ciągu dwóch tylko miesięcy bieżącego roku PKZP udzieliła pożyczek na sumę 402 tys. złotych. Zatwierdzone także kilka pożyczek budowlanych w łącznej wysokości 200 tys. złotych. Zarząd kasy — (przewodniczący — Wacław Gawłota, sekretarz — Jadwiga Fastyn, skarbnik — Aleksandra Sudakowska i członek zarządu Stefan Krupa) — został wybrany ponownie w tym samym składzie.

w tych działach gospodarki narodowej, w których wykształcenie ogólne taką możliwość stwarza. W szkole dziesięcioletniej nie przewiduje się zatem organizowania szkół lub ciągów o określonych profilach (na przykład matematycznym, humanistycznym itp.).

Dzieci sześciolatnie objęte zostaną powszechnym wychowaniem przedszkolnym. Umożliwi to opanowanie przez nie niektórych wiadomości i sprawności przyswajanych obecnie dopiero w klasie pierwszej szkoły podstawowej oraz przez wyłączenie istniejącego dotychczas progu między przedszkolem a szkołą podstawową.

Programy nauczania ujęte zostaną w dwa cykle kształcenia:

— nauczanie początkowe obejmujące klasy I—III. Rozpoczęcie nauki już w klasie wstępnej (przedszkolnej) oraz zwiększenie liczby godzin nauczania do 24-25 w tygodniu umożliwi skrócenie nauczania początkowego w porównaniu ze stanem obecnym o jeden rok. W klasie I nie będzie wyodrębnionych jednostek lekcyjnych poświęconych określonemu przedmiotowi, lecz nauczanie będzie miało charakter globalny. Wyodrębnione przedmioty będą prowadzone dopiero w klasie II. Nowym przedmiotem na tym poziomie nauczania jest „środowisko społeczno-przyrodnicze”;

— nauczanie systematyczne obejmujące klasy IV—V. Układ treści programowych będzie w zasadzie liniowy, jednakże w niektórych przedmiotach uwzględnione zostaną elementy układu koncentrycznego i spiralnego. Jest to konieczne ze względu na specyfikę poszczególnych przedmiotów, różny stopień ich trudności oraz możliwości poznawcze uczniów.

Treści programowe ujęte zostały w dwie grupy przedmiotów:

DYSKUTUJEMY NAD PROGRAMAMI DZIESIĘCIOŁATKI

— humanistyczno-społeczne: język polski, plastyka, muzyka, historia, propedeutyka nauki o społeczeństwie, przysposobienie do życia w rodzinie i geografii, która zawiera zarówno treści społeczne jak i przyrodnicze;

— matematyczno-przyrodnicze: biologia z higieną, matematyka fizyka z astronomią, chemia.

Poza tym w planie nauczania zamieszczono następujące przedmioty: technika i praca, obronność kraju, kultura fizyczna, język rosyjski i język zachodnioeuropejski (angielski, francuski, niemiecki) oraz godziny do dyspozycji wychowawcy.

W nowym planie nauczania nie używa się w nazwie żadnego przedmiotu określenia „wychowanie”, aby nie stwarzać sugestii, że określony przedmiot wyróżnia się jakąś szczególną funkcją wychowawczą w porównaniu z innymi przedmiotami. Zamiast więc dotychczasowych nazw: wychowanie muzyczne, wychowanie plastyczne, wychowanie fizyczne proponuje się nazwy: muzyka, plastyka, kultura fizyczna.

Przy doborze treści nauczania dla każdego przedmiotu podstawowe kryterium stanowiły cele kształcenia i wychowania socjalistycznego. Szło tu o dobór takich treści, które służyłyby kształtowaniu młodego pokolenia zgodnie z potrzebami społecznymi, z życiem politycznym, gospodarczym i kul-

turalnym kraju i świata, z aktualnymi potrzebami i zadaniami środowiska oraz planami i perspektywami rozwoju kraju. Poza celami ogólnymi, w każdym przedmiocie określone zostały cele kształcenia i wychowania i w dostosowaniu do tych celów dobrano zostały treści programowe służące intelektualnemu rozwojowi ucznia, przygotowaniu go do praktycznego działania i służące kształtowaniu jego ideowych postaw. Tę część programów drukujemy w bieżącym numerze.

ORGANIZACJA ZAJĘĆ

W dziesięcioletniej średniej szkole ogólnokształcącej utrzymany zostanie system klasowo-lekcyjny. Problem ten był przedmiotem wielu dyskusji zarówno w naszym kraju, jak i w innych krajach socjalistycznych. W wyniku tych dyskusji sformułowane zostały wnioski, że podstawą całego kształcenia i wychowania jest zdobycie przez uczniów określonego zasobu wiedzy. Może to jednak nastąpić, gdy w procesie nauczania stosowana będzie zasada systematyczności, a jest to możliwe tylko w systemie klasowo-lekcyjnym. W zreformowanej szkole system ten będzie zatem utrzymany, ale jednocześnie u-

doskonalony.

Do klasy V (włącznie) cały program nauczania jest jednolity i obowiązkowy dla wszystkich uczniów.

Od klasy VI w planie nauczania występują dwie grupy zajęć dydaktyczno-wychowawczych:

— zajęcia lekcyjne prowadzone w zakresie poszczególnych przedmiotów nauczania i obowiązujące w jednolitej wersji wszystkich uczniów (około 5/6 wymiaru czasu);

— zajęcia pozalekcyjne obowiązkowe i nadobowiązkowe, uwzględniające indywidualne zainteresowania i uzdolnienia uczniów.

W zajęciach pozalekcyjnych obowiązkowych uczeń będzie miał możliwość wyboru tematyki zgodnej z indywidualnymi zainteresowaniami i uzdolnieniami. Będą to zajęcia przedmiotowo-problemowe prowadzone w niezbyt licznych grupach tworzonych w ramach klasy lub w zespołach międzyklasowych. Obok tego do obowiązkowych zajęć pozalekcyjnych należeć będą zajęcia sportowe oraz praktyki społeczne. Praktyki te — począwszy już od klas IV — prowadzone będą w wymiarze 3-6 godzin miesięcznie w zakładach pracy, w ośrodkach hufcackich. Poza tym — prace społecznie użyteczne w szkole i środowisku.

Zajęcia pozalekcyjne obowiązkowe dla niektórych grup młodzieży będą organizowane w miarę potrzeb: dla uczniów, którzy będą mieli okresowe trudności w nauce, dla uczniów wykazujących większe zainteresowanie działalnością typu praktycznego. W związku z tym będzie istniała możliwość organizowania przysposobienia zawodowego dla tych uczniów w oddzielnych klasach dziesięcioletki lub w ośrodkach kształcenia zawodowego. Należy przy tym zaznaczyć, że program tych klas przysposobienia zawodowego dostosowany będzie do potrzeb i warunków regionalnych, jak również uwzględnia kontynuację przedmiotów ogólnokształcących w zarysie podstawowym. Dla uczniów wykazujących

odchylenia od norm rozwoju fizycznego będą organizowane zajęcia z gimnastyki korektywnej. Zajęcia pozalekcyjne, nadobowiązkowe pozostawione będą całkowicie do wyboru przez ucznia. Uczniowie z defektami psychofizycznymi, powodującymi niemożność dążenia za bieżącym kursem nauki szkolnej, zostaną skierowani do szkół specjalnych. Zasadnicza selekcja tych uczniów powinna nastąpić w klasach I—IV.

Projektowany plan nauczania średniej szkoły ogólnokształcącej w części obejmującej zajęcia lekcyjne obejmuje od 24 godzin nauki w klasach I do 30 godzin tygodniowo w klasach VI—X. Łącznie z godzinami pozalekcyjnymi — obowiązkowymi obciążenie ucznia zajęciami w szkole w klasach programowo najwyższych nie przekracza 36 godzin.

Jest to zgodne z wymaganiami higieny szkolnej i normatywami wydolności psychofizycznej ucznia, pod warunkiem jednak odpowiedniego rozłożenia zajęć w ciągu dnia i tygodnia, stosowania przerw nie tylko między lekcjami, ale także 3-5-minutowych ćwiczeń śródlekcyjnych.

Przedstawiliśmy zasady, na których oparto się przy opracowywaniu programu dziesięcioletniej szkoły ogólnokształcącej, dobór i układ treści programowych, projektowaną organizację zajęć. Zapoznanie się z celami kształcenia i wychowania zamieszczonymi w części wstępnej poszczególnych programów, a nade wszystko z ich treścią, sformułowaniem tematów, określeniem projektowanego zasobu wiedzy — niewątpliwie nasunie nauczycielom, którzy mają realizować te programy, szereg uwag. Należy zatem zgłaszać je w toku obecnej dyskusji.

Na czym powinniśmy koncentrować uwagę? Nie ulega kwestii, że najprostsza i najłatwiejszą sprawą jest zgłoszenie uwag do projektowanej siatki godzin, wymiaru czasu nauki przewidzianego dla danego przedmiotu. Wniosek w tej sprawie nie są na pewno niepożądane. Trzeba je zgłaszać, jak również opinie, co do potrzeby umieszczenia w planie nauczania projektowanych przedmiotów. Czy wszystkie one są potrzebne, które są zbędne, jakie może wprowadzić nowe? Jednak przy wszystkich postulatach i nowych propozycjach trzeba brać pod uwagę możliwości percepcyjne ucznia i możliwości realizacyjne nowych treści programowych przez nauczyciela.

Postulaty w sprawie zwiększenia liczby godzin nauczania danego przedmiotu powinny zawierać jednocześnie wskazania, jakim kosztem należy tego dokonać, w której klasie i z jakiego przedmiotu należy zmniejszyć projektowaną liczbę godzin.

Jednakże nie byłoby wskazane, gdyby dyskusja nad projektem programów skoncentrowała się na sporze o plan nauczania, o wymiar czasu przewidziany dla realizacji proponowanych treści.

Najważniejszą sprawą jest, aby w dyskusji tej autorzy programów mogli otrzymać odpowiedź na podstawowe pytania:

— czy całościowy dobór i układ treści programowych odpowiada celom nauczania i wychowania;

— czy zapewni on przygotowanie ucznia do dalszej nauki i podjęcia pracy oraz samokształcenia;

— czy właściwa jest struktura i konstrukcja poszczególnych przedmiotów nauczania;

— czy odpowiada on możliwościom ucznia opanowania proponowanych treści;

— czy dobór treści programowych odpowiada zasadom, na których się oparto przy tworzeniu projektu programu;

— czy istnieje korelacja między poszczególnymi przedmiotami, czy wspomagają się one wzajemnie;

— czy koncepcja zajęć pozalekcyjnych — obowiązkowych i nadobowiązkowych — jest słuszną.

Wszystkie uwagi, opinie, postulaty i propozycje zgłoszone w toku dyskusji będą rozpatrywane przez władze szkolne oraz wprowadzone zostaną uzasadnione korekty i uzupełnienia. Program dziesięcioletniej, powszechnej, średniej szkoły ogólnokształcącej powinien być wspólnym dziełem władz oświatowych, pracowników nauki oraz nauczycieli. Taki też jest cel obecnej dyskusji.

(projekt)

PLAN
NAUCZANIA W ŚREDNIEJ SZKOLE
OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ

Lp.	Przedmiot	Nauczanie początkowe			Nauczanie systematyczne								Razem
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
1.	Język polski ¹	8	9	9	8	7	6	4	4	4	3	64	
2.	Plastyka	2	2	2	1	1	1	1	1			11	
3.	Muzyka	2	2	2	1	1	1	1	1			11	
4.	Historia				2	2	2	2	2	2	1	13	
5.	Propedeutyka nauki o społeczeństwie									1	2	3	
6.	Przysposobienie do życia w rodzinie									1	2	3	
7.	Środowisko społeczno-przyrodnicze	2	2	2								6	
8.	Geografia ²				3	2	2	2	2			11	
9.	Biologia z higieną ³				2	2	2	2	2	2		12	
10.	Matematyka	5	5	5	5	5	5	4	3	3	3	43	
11.	Fizyka z astronomią						2	2	2	3	3	12	
12.	Chemia ⁴								2	2	3	7	
13.	Technika i praca ⁵	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	
14.	Obronność kraju									2	2	4	
15.	Kultura fizyczna	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	24	
16.	Język rosyjski					4	4	3	2	2	2	17	
17.	Język zachodnioeuropejski							4	4	3	2	13	
	Godziny do dyspozycji wychowawcy				1	1	1	1	1	1	1	7	
		24	25	25	28	29	30	30	30	30	30	281	
	Prace pozalekcyjne												
	a/ obowiązkowe												
	1. Zajęcia przedmiotowo-problemowe						2	2	4	4	4	16	
	2. Zajęcia sportowe				1	2	2	2	2	2	2	13	
	3. Praktyki - w wymiarze 3-6 godzin miesięcznie w klasach IV-X												
	Ogółem w tygodniu	24	25	25	29	31	34	34	36	36	36	310	
	b/ obowiązkowe dla niektórych grup młodzieży												
	1. Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	w miarę potrzeb											
	2. Gimnastyka korekcyjna	w miarę potrzeb											
	3. Przysposobienie zawodowe ⁶	w miarę potrzeb											
	c/ nadobowiązkowe												
Koła zainteresowań /problemowe, artystyczne, techniczne/													
Gry i zabawy ogólnorozwojowe													

- 1/ z zagadnieniami kultury współczesnej
- 2/ z problematyką ochrony środowiska
- 3/ z problematyką ochrony środowiska i biochemicznymi podstawami życia
- 4/ z problematyką ochrony środowiska
- 5/ z zawodownawstwem i rysunkiem technicznym
- 6/ w ośrodkach kształcenia zawodowego lub w klasach przysposobienia zawodowego

NAUCZANIE POCZĄTKOWE

założenia programowo-organizacyjne

1. WSTĘP

W średniej szkole ogólnokształcącej zarówno w układzie treści programowych, jak i w organizacji procesu kształcenia i wychowania wyróżnia się dwa cykle:

— nauczanie początkowe w klasach I—III, ściśle powiązane z procesem dydaktyczno-wychowawczym klasy wstępnej (oddziału przedszkolnego) dla dzieci sześciolletnich;

— nauczanie systematyczne w klasach IV—X.

Modernizacja pierwszego cyklu kształcenia i wychowania ma na celu w szczególności:

— podniesienie poziomu pracy ideowo-wychowawczej;

— integralne powiązanie programowo-organizacyjne wychowania przedszkolnego z nauczaniem początkowym. Polega ono między innymi na objęciu różnorodnymi formami wychowania przedszkolnego dzieci w roku poprzedzającym podjęcie nauk szkolnej i stworzenie im warunków możliwie równego startu szkolnego na podstawie jednolitego programu pracy wychowawczo-dydaktycznej w klasie wstępnej (oddziale przedszkolnym);

— poszerzenie i pogłębienie zakresu treści przewidzianych do opracowywania z uczniami;

— zapobieganie niepowodzeniom szkolnym poprzez odpowiedni, sprzężony ze sobą, zespół zabiegów (bardziej różnicowane formy pracy dydaktyczno-wychowawczej, organizowanie dodatkowych zajęć z uczniami nie nadążającymi w nauce);

— intensyfikację zajęć w szkole i maksymalne odciążenie uczniów od nadmiaru prac wyznaczonych do wykonania w domu;

— udoskonalenie form i podniesienie poziomu pracy opiekuńczo-wychowawczej, zapewnienie warunków harmonijnego rozwoju umysłowego, społecznego, emocjonalnego, fizycznego i zdrowotnego dzieci, przy jednoczesnym stworzeniu dla nich możliwości rekreacji.

2. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Nauczanie w klasach I—III jest kontynuacją rozpoczętego już w wychowaniu przedszkolnym systematycznego i wielostronnego kształtowania osobowości dziecka. Oznacza to, że w procesie dydaktyczno-wychowawczym należy mieć na względzie zarówno kształtowanie wartościowych postaw społeczno-moralnych uczniów, jak i opanowanie przez nich wskazanego w programach zakresu wiedzy i umiejętności.

Realizacja programów nauczania w klasach I—III powinna mieć na celu przede wszystkim:

— wpajanie ideałów humanizmu socjalistycznego, rozwijanie wrażliwości społeczno-moralnej i estetycznej uczniów;

— racjonalne i emocjonalne wiązanie uczniów z ojczyzną, z krajami wspólnoty socjalistycznej, z ideą pokojowego współistnienia i współpracy między narodami;

— rozwijanie ogólnych zdolności poznawczych i zainteresowań w procesie opanowywania podstaw wiedzy i umiejętności;

— wdrażanie uczniów do skutecznego działania;

— zapewnienie harmonijnego rozwoju psychicznego i fizycznego.

Praca dydaktyczno-wychowawcza w klasach I—III ma w rezultacie kształtować osobowość wychowanka, aby mógł:

— aktywnie uczestniczyć w życiu i pracy rodziny, klasy, szkoły — oraz na miarę swych możliwości — w pracy innych grup społecznych w najbliższym środowisku;

— być sprawiedliwym w ocenie postępowania własnego, kolegów i innych osób;

— być przeświadczonego, że praca jest obowiązkiem każdego człowieka i że każdy rodzaj pracy jest godny poszanowania;

— umieć stawiać sobie określone zadania i własnym wysiłkiem je wykonywać, być zdolnym do wyrzeczeń na rzecz osiągnięcia postawionych przed sobą zamierzeń;

— być zdolnym do przeżywania radości i zadowolenia płynącego z faktu zdobywania wiedzy, rozumienia zjawisk i rozstrzygania problemów;

— wykazywać chęć poszerzania swych wiadomości o świecie;

— umieć sprawnie reagować na bodźce wzrokowe, słuchowe, dotykowe;

— umieć komunikatywnie posługiwać się językiem ogólnopolskim w mowie i piśmie;

— wykazywać zainteresowania literaturą dziecięcą;

— przyswajając elementarny zasób pojęć matematycznych i umieć posługiwać się nimi przy dokonywaniu podstawowych operacji;

— wykazywać skłonność do poszukiwania i dostrzegania piękna w przyrodzie i w wytworach działalności człowieka;

— umieć dostrzegać wartości estetyczne w zachowaniu i wyglądzie własnym oraz innych osób, lubić i umieć zachować ład i porządek w otoczeniu;

— umieć wyrażać w słowach i za pomocą środków plastycznych, muzycznych i technicznych własne doznania i przeżycia w związku z poznawaniem środowiska, określonymi wydarzeniami i poznana literaturą dziecięcą;

— troszczyć się o swój psychomotoryczny rozwój i dbać o bezpieczeństwo swoje i innych;

— zrozumieć, że zachowywanie higieny osobistej, higieny pracy i wypoczynku jest podstawowym warunkiem zdrowia.

3. INTEGRACJA TREŚCI KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA ORAZ INTEGRACJA PROCESU DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZEGO

Nauczanie początkowe powinno integrować różnorodną działalność dziecka. Integracja dotyczy zarówno treści, jak i samego procesu kształcenia i wychowania.

Zintegrowane w programach treści kształcenia i wychowania pozwalają kształtować u uczniów umiejętności rozpoznawania faktów i zjawisk z różnych punktów widzenia (w aspekcie humanistycznym, matematycznym, przyrodniczym, estetycznym itp.). Umożliwia to uczniom już w młodszym wieku szkolnym ujmowanie w toku procesu poznawczego scalonego obrazu świata.

Związki treściowe, występujące w poszczególnych programach, powinny być nie tylko zauważone przez nauczyciela, lecz w toku nauczania bardzo konsekwentnie realizowane. Na przykład ćwiczenia orientacyjne w zakresie stosunków przestrzennych są uwypuklone przede wszystkim w programie matematyki, ale są również uwzględnione w programie języka polskiego, środowiska społeczno-przyrodniczego, plastyki, muzyki, kultury fizycznej.

W programie języka polskiego zwraca się uwagę na kształtowanie u uczniów umiejętności właściwego używania spójników w toku konstruowania różnych form wypowiedzi, na rozumienie ich funkcji. Na lekcjach matematyki, podczas przyswajania pojęcia zbioru i relacji występujących pomiędzy zbiorami, uczniowie poznają między innymi sposoby matematycznego stosowania spójników „i”, „lub”. W nauczaniu języka polskiego, przy omawianiu wymienionych zagadnień, położy się więc nacisk na stronę gramatyczną, natomiast w matematyce — na logiczną. Umożliwi to uczniom pełniejsze rozumienie funkcji określonych wyrażań i zwrotów w komunikacji językowej.

Klasyfikacja różnorodnych przedmiotów według określonych cech i ich wzajemne porównywanie, występujące w programie matematyki jest również w innych aspektach uwzględnione w pozostałych programach początkowego nauczania. Umożliwia to uczniom pełniejsze i głębsze rozumienie oraz stosowanie tych podstawowych operacji umysłowych.

Program kultury fizycznej przewiduje, jako jedno ze swych naczelnych zadań, zaspokajanie u najmłodszych uczniów występującego w tym wieku „głodu ruchu” i stymulowanie rozwoju fizycznego przez organizowanie odpowiednich do tego celu form zajęć. Program muzyki również wychodzi naprzeciw tej naturalnej potrzebie. Wspólne zadanie jest nieco różne i w odmienny sposób realizowane w obu programach.

Zagadnienia dotyczące życia społecznego, historii, przyrody, geografii są uwzględnione zarówno w programie języka polskiego, jak i środowiska społeczno-przyrodniczego. Sposób opracowywania tych zagadnień jest jednak różny. Program „środowiska społeczno-przyrodniczego” przewiduje poznawanie przez uczniów faktów i zjawisk, zgodnie z metodologią odpowiednich dyscyplin naukowych, natomiast program języka polskiego w zakresie tej samej tematyki uwzględnia materiał do kształtowania emocjonalnego stosunku ucznia wobec poznawanej rzeczywistości, jak również kształcenia języka.

Integracja treści warunkuje swoistą organizację kształcenia i wychowania uczniów w młodszym wieku szkolnym. Polega ona między innymi na prowadzeniu zajęć, zwłaszcza w klasie I, bez sztywnego podziału na przedmioty nauczania. Jedną

z ogólny budżet czasu przewidziany na pracę uczniów w obrębie danych przedmiotów powinien być zgodny z przyjętym planem nauczania początkowego. W przypadku, gdy na to pozwalają możliwości organizacyjne szkoły, w klasach II i III (a w przypadku muzyki także w klasie I) przedmiotów: muzyka, kultura fizyczna, plastyka, technika i praca mogą uczyć nauczyciele specjalści.

W zasadzie wymaga się takiego przygotowania do pracy nauczycieli, aby mogli oni uczyć wszystkich przedmiotów nauczania początkowego. Jeden nauczyciel należy przygotowywać merytorycznie i metodycznie, znając aktualny stan rozwoju psychofizycznego dziecka oraz uwarunkowania tego rozwoju, ma większe możliwości skutecznej działalności dydaktyczno-wychowawczej i realizacji zadań zintegrowanego nauczania początkowego.

4. KONSTRUKCJA PROGRAMÓW

Wszystkie programy przedmiotów objętych nauczaniem początkowym składają się z trzech działów.

Dział pierwszy programu — „Cele kształcenia i wychowania” przedstawia rejestr celów, jakie powinny być osiągnięte w wyniku pracy dydaktyczno-wychowawczej w zakresie danego przedmiotu. W dziale tym podane są także przewidywane efekty pracy uczniów po zakończeniu cyklu nauczania początkowego. Efekty te dotyczą trzech podstawowych kategorii: umiejętności, zasobu wiadomości oraz postaw społeczno-moralnych.

Następnym działem są „Treści kształcenia”. Układ treści przewidzianych do opracowania w procesie dydaktyczno-wychowawczym jest uzależniony od swoistych właściwości danego przedmiotu. Niemniej jednak w układzie treści kształcenia zachowana jest określona kolejność uwarunkowana możliwościami poznawczymi ucznia w młodszym wieku szkolnym. Treści kształcenia zawierają usystematyzowany wykaz ćwiczeń, doświadczeń, obserwacji, prac konstrukcyjnych itp., prowadzących do zdobycia określonego zasobu wiedzy i umiejętności, a także kształtowania odpowiednich postaw i przekonań uczniów, zgodnych z normami rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego.

Dział trzeci — „Zagadnienia związane z realizacją programu” składa się z dwóch części. W pierwszej części przedstawia się przyjęte kryteria doboru i układu treści kształcenia i wychowania oraz objaśnia się budowę programu. W drugiej części przedstawia się podstawowe warunki efektywnej realizacji programu nauczania.

5. REALIZACJA PROGRAMÓW NAUCZANIA

Realizacja programów nauczania początkowego wymaga szczególnie starannego doboru metod i form pracy oraz środków dydaktycznych.

Młodszy wiek szkolny jest okresem, w którym dziecko przeżywa drogę rozwoju od dzieciństwa po początek dorastania. Od tego, jaki poziom psychicznego rozwoju zostanie osiągnięty, od nabytej wiedzy i umiejętności, od świadomości i aktywności oraz wyrobienia społecznego i moralnego — zależać będzie w dużym stopniu jego dalsze powodzenie w szkole i życiu. Odpowiednie metody nauczania i uczenia się umożliwiają stopniowo kształtowanie się u dzieci umiejętności samodzielnego dokonywania umysłowych operacji przede wszystkim na konkretnych i ich wyobrażeniach. W toku intensywnie organizowanego procesu kształcenia można również doprowadzić uczniów do sprawnego posługiwania się w myśleniu określonymi symbolami.

Szczególnie przydatnymi dla osiągnięcia tego celu są metody poszukujące, o wśród nich te, które polegają na rozwijaniu przez uczniów problemów o charakterze praktycznym, a w elementarnym stopniu również i teoretycznym. Zadaniem nauczyciela jest organizowanie odpowiednich warunków, w których uczniowie samodzielnie pokonują określone trudności praktyczne, uzyskując nową wiedzę i umiejętności. Rozwiązanie problemu może nastąpić dzięki dokonywaniu przez uczniów obserwacji, doświadczeń, różnorodnych prób. Pożądane wyniki osiąga się również przy wykorzystaniu elementów dyskusji w zespołach lub z całą klasą, zmierzającej do odkrycia jakiejś prawdy lub sposobu działania.

W początkowym okresie nauczania nieuniknione są również niektóre metody podające, szczególnie opowiadanie nauczyciela z wykorzystaniem opisu określonych przedmiotów, zjawisk, sytuacji.

Uczniowie nabywają wiedzę, umiejętności i przekonania w toku wykonywania konkretnych czynności. Zarówno metody podające, jak i poszukujące powinny stymulować czynności uczniów manualno-

praktyczne i towarzyszące im czynności umysłowe.

W młodszym wieku szkolnym zaczynają stopniowo różnicować się zainteresowania dzieci, ujawniają się uzdolnienia specjalne, a niejednokrotnie zaczynają się pojawiać u niektórych uczniów opóźnienia w nauce. Istnieje więc konieczność stosowania różnorodnych form organizacyjnych pracy uczniów. W realizacji programów zaleca się stosowanie zarówno jednolitych form organizacyjnych pracy uczniów (pracy indywidualnej, zbiorowej i grupowej) jak i form zróżnicowanych. W stosunku do uczniów opóźnionych w nauce należy ponadto organizować, w miarę potrzeb, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w małych zespołach, zapewniające wszystkim dzieciom osiągnięcie optymalnego poziomu rozwoju. Podobnego typu zajęcia — gimnastykę korekcyjną przewidziano dla uczniów wykazujących odchylenia od norm rozwoju fizycznego.

Obok zajęć prowadzonych w klasie przewiduje się również, głównie w realizacji programu środowiska społeczno-przyrodniczego, organizowanie wycieczek i pracę w ogrodzie szkolnym.

Ważnymi czynnikami, warunkującymi prawidłową organizację procesu dydaktyczno-wychowawczego w nauczaniu początkowym, są środki dydaktyczne. Jednym z tych środków jest podręcznik dla ucznia. Dobór odpowiednich ćwiczeń będzie kształtował zainteresowania i motywację uczenia się, sprzyjające opanowaniu wskazanego w programie zasobu wiedzy i umiejętności. W podręcznikach powinien się znaleźć, obok treści i zadań jednolitych dla wszystkich uczniów, rozszerzony zakres treści dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Za pomocą podręczników nauczyciel będzie inspirował i organizował samodzielną pracę uczniów. W tym celu podręczniki będą sugerowały wykonanie pewnych ćwiczeń, przeprowadzenie określonych operacji, doświadczeń i odkrywania zależności.

Obok podręczników z języka polskiego i matematyki przewiduje się wprowadzenie kilku nowych podręczników lub zeszytów ćwiczeń do takich przedmiotów jak: środowisko społeczno-przyrodnicze, plastyka, muzyka, kultura fizyczna.

Do pełnej realizacji zmodernizowanych programów niezbędny jest bogaty zestaw środków dydaktycznych w postaci pomocy graficznych, modeli, przezrocz, filmów, nagrań, albumów, instrumentów muzycznych i przyrządów. W miarę możliwości powinny one być gromadzone w pracowniach dla klas I—III.

W pracowni dla najmłodszych uczniów powinny znaleźć się odpowiednie meble, pomieszczenia na różnorodne pomoce, materiały i narzędzia oraz miejsce przeznaczone do prowadzenia hodowli, wykonywania doświadczeń i obserwacji oraz organizowania zabaw ruchowych.

Dzieci rozpoczynające naukę szkolną potrzebują szczególnie troskliwej opieki dla prawidłowego rozwoju psychicznego, intelektualnego, fizycznego oraz zdrowotnego. W tym celu przewidziano prowadzenie zajęć pozalekcyjnych nadobowiązkowych o charakterze gier i zabaw ogólnorozwojowych. Zajęcia tego typu pozwolą na racjonalne organizowanie czasu pozalekcyjnego, jaki uczniowie spędzają w świetlicy lub pólninternacie.

6. PLAN NAUCZANIA

W dziesięcioletniej szkole średniej plan nauczania zakłada zwiększony tygodniowy wymiar godzin w klasach I—III w stosunku do aktualnie obowiązującego. Wymiar czasu zajęć programowych już w klasie I wyniesie dziennie cztery godziny lekcyjne. Nie przekracza to jednak możliwości tej grupy wiekowej, zwłaszcza że wzrasta liczba godzin przeznaczonych na kulturę fizyczną, muzykę, plastykę, technikę i pracę. Przedłużenie czasu zajęć lekcyjnych uzupełnionych zajęciami świetlicowymi umożliwi rozładowanie pełniejszej opieki nad dziećmi.

Wprowadza się już do klasy I nowy przedmiot „środowisko społeczno-przyrodnicze”. W związku z tym program języka polskiego obejmie tylko treści o charakterze humanistycznym i wychowawczym (kształcenie sprawności uczniów we władaniu mową ojczystą, kształtowanie postaw patriotycznych i społeczno-moralnych). Z odpowiednio uporządkowanych i wzbogaconych treści, włączanych dotychczas na mocy tradycji do programu języka polskiego, opracowano program przedmiotu pod nazwą „środowisko społeczno-przyrodnicze”, obejmujący zintegrowany zasób wiedzy o świecie. Na jego realizację przeznaczono po dwie godziny w planie nauczania klas I—II—III. Przedmiot ten umożliwi przygotowanie uczniów klas początkowych do systematycznej nauki w klasach wyższych w zakresie wyodrębnionych już przedmiotów o jednorodnej treści — biologii z higieną, geografii, historii i innych.

Szczegółowe programy nauczania opublikowane będą w miesięczniku „Życie Szkoły” nr 3-4/76.

JĘZYK POLSKI

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Język polski, jako przedmiot nauczania w dziesięcioletniej szkole średniej, zespala elementy językoznawstwa, nauki o literaturze oraz wybrane zagadnienia z teorii kultury. Obejmując także zagadnienia z historii sztuki, filozofii, estetyki — staje się istotnym czynnikiem we wszechstronnym rozwoju ucznia.

Udział języka polskiego w kształtowaniu wszechstronnie rozwiniętej osobowości zapewniają następujące cele kształcenia i wychowania, do których zmierza się w nauczaniu:

— wyposażenie uczniów w wiedzę umożliwiającą rozumienie i interpretację zjawisk językowych oraz literackich, pozwalającą na rozpoznawanie ich cech swoistych oraz wyjaśnianie związku twórczości literackiej i działalności artystycznej z życiem społecznym narodu, jego dorobkiem kulturalnym i miejscem w rodzinie narodów;

— kształtowanie umiejętności niezbędnych do indywidualnej działalności praktycznej w zakresie posługiwania się językiem jako środkiem wyrażania myśli i narzędziem porozumiewania się oraz umiejętności koniecznych do odbioru języka artystycznego czyli języka dzieła literackiego;

— formowanie bezpośredniego, żywego, zaangażowanego stosunku wobec ideowej i humanistycznej zawartości dzieła literackiego, filmowego i teatralnego oraz wobec wartości kultury literackiej i artystycznej.

Nauczanie języka polskiego zmierza do wyposażenia uczniów w wiedzę umożliwiającą rozumienie i interpretację zjawisk językowych oraz literacko-kulturalnych poprzez:

— poznanie zasobu wiedzy o języku ojczystym, wymaganej od jego świadomych użytkowników, umożliwiającej rozumienie budowy i zasad funkcjonowania języka;

— poznanie wybranych dzieł sztuki literackiej, ich związku z przejawami życia jednostki ludzkiej, zagadnieniami kulturalnego i ideowego życia narodu i ludzkości oraz z innymi dziedzinami sztuki;

— poznanie wybranych dzieł sztuki filmowej i teatralnej;

— zaznajomienie z instytucjami życia literackiego i kulturalnego przeszłości oraz czasów współczesnych, ze szczególnym uwzględnieniem środków masowego oddziaływania w rozwiniętym społeczeństwie socjalistycznym.

Nauczanie języka polskiego w dziesięcioletniej szkole średniej prowadzi do kształtowania umiejętności poprzez:

— uczenie poprawnego i starannego wypowiedziania się w mowie i piśmie, umożliwiającego sprawne i świadome władanie mówioną i pisaną odmianą języka polskiego;

— uczenie świadomego i pogłębianego dostrzegania bogactwa ideowo-artystycznego dzieła literackiego, umożliwiającego wnikliwe analizowanie i interpretowanie dzieł poznawanych w samodzielnym kontakcie czytelniczym;

— uczenie pogłębianego odbioru dzieł sztuki filmowej i teatralnej oraz twórczości radiowej i telewizyjnej;

— uczenie korzystania z powszechnie dostępnych środków przekazu wiedzy i kultury oraz z form pracy instytucji powołanych do upowszechniania kultury literackiej i artystycznej.

Nauczanie języka polskiego służy również formowaniu postaw humanistycznych wobec dorobku ideowego i artystycznego narodu i ludzkości. Ten doniosły cel osiąga się poprzez:

— zapoznanie z celami i humanistycznymi wartościami kultury socjalistycznej oraz ukazanie miejsca twórczości literackiej i artystycznej w życiu rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego;

— przygotowanie do stosowania ideowych i artystycznych kryteriów oceny dzieła literackiego, wartościowania dzieł sztuki filmowej, teatralnej, twórczości radiowej i telewizyjnej oraz wszelkich innych form działalności na polu kultury;

— zapoznanie z celami i wartościami kultury literackiej, artystycznej i umysłowej oraz ukazanie ich roli w rozwoju i kształtowaniu form i poziomu życia narodu;

— ukazanie roli języka w kulturalnym i społecznym życiu narodu, w jego walce o suwerenność polityczną, o identyfikację kulturową i cywilizacyjną wśród innych narodów.

KSZTAŁCENIE LITERACKIE

I. JĘZYKOWE

(w całym kursie nauczania w kl. IV—X)

Tematyka

1. Uczeń i jego najbliższe środowisko. Przeżycia, doświadczenia, postawy, przekonania, uczucia, zainteresowania ucznia; miejsce ucznia wśród ludzi, rzeczy i wydarzeń. Życie w domu rodzinnym, stosunek ucznia do osób z najbliższego środowiska; praca rodziców. Przeżycia, uczucia, postawy, postępowanie osób z najbliższego środowiska, organizacji pozaszkolnych; udział ucznia w życiu środowiska. Najbliższa okolica, krajobraz, kultura (tradycje, obyczaje, zabytki, pamiątki, pomniki, instytucje), język regionalny. Stosunek do zwierząt.

2. Uczeń i szkoła. Stosunek ucznia do szkoły, nauki, pracy. Uczeń wobec nauczyciela i kolegów. Organizacje szkolne, koła zainteresowań. Obowiązki ucznia wobec najbliższego i dalszego środowiska. Prace społecznie użyteczne.

3. Uczeń i dalsze środowisko. Praca ludzi, ich postawy, postępowanie, dążenia; wyniki pracy. Postacie znaczące jako wzory postępowania. Polska — jej dorobek kulturalny, naukowy, gospodarczy. Narodowe tradycje, obyczaje, zabytki, pamiątki, pomniki. Teatr, kino, telewizja, muze-

um, koncerty, wystawy, prasa (rozumienie, ocena, wybór); rocznice i obchody. Kultura ludowa (język, sztuka użytkowa, literatura, muzyka). Społeczne wymagania i zadania; role społeczne.

4. Lektura. Przeżycia, uczucia, myśli ucznia w związku z przeczytaną lekturą. Ocena przeczytanej książki. Przeżycia, uczucia, postawy, przekonania, osobowość postaci literackich. Różne strony natury człowieka i jego losu. Aspiracje, dążenia, konflikty człowieka w otaczającym go świecie. Prawo człowieka do wyboru — przyczyny i skutki wyboru. Zagadnienia zawarte we wskazanych przez program lekturach uszczegółowione w dziale „Kształcenie literackie i kulturalne”.

Zakres wprowadzanego słownictwa i frazeologii

1. Słownictwo i frazeologia oceniające i charakteryzujące człowieka — jego osobowość, charakter, usposobienie, umysłowość, postawy moralne, postępowanie, motywy postępowania.

2. Słownictwo i frazeologia nazywające stany psychiczne — przeżycia i uczucia człowieka, jego postawy emocjonalne.

3. Słownictwo i frazeologia nazywające rzeczy, cechy, czynności, pojęcia w związku z omawianą tematyką.

4. Słownictwo i frazeologia związane z życiem społecznym, kulturalnym, politycznym, gospodarczym — w zakresie wskazanym przez tematykę.

5. Terminologia związana z różnymi elementami wiedzy wprowadzanej na lekcjach języka polskiego w poszczególnych klasach, na przykład z nauką o języku, teorii literatury, księgoznawstwem.

6. Słownictwo i frazeologia nazywające i uwydatniające w wypowiedzi stosunki przestrzenne, czasowe i myślowe; wyrazy modalne.

7. Słownictwo i frazeologia stylu urzędowo-kancelaryjnego w zakresie pism użytkowych wskazanych przez program.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Polonistyka” nr 2/1976.

PLASTYKA

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Plastyka jako przedmiot nauki szkolnej — poprzez rozwijanie określonych dyspozycji psychicznych, postaw i cech osobowości — przygotowuje ucznia do aktywnego uczestnictwa w kulturze i działalności społeczno-gospodarczej. Łączy się ona

w sposób naturalny ze wszystkimi przedmiotami nauczania w szkole. Szczegółowe cele i zadania przedmiotu mają na względzie:

— kształtowanie sprawności percepcji wizualnej — odbierania, określania, analizy, wyboru i syntezy cech wizualnych wytworów rąk ludzkich (w tym dzieł sztuk plastycznych) i przyrody;

— kształtowanie sprawności odbioru intelektualnego i emocjonalnego oraz kształcenie świadomych kryteriów oceny formy i treści wytworów rąk ludzkich (w tym dzieł sztuk plastycznych) i przyrody;

— rozwijanie wrażliwości estetycznej i rozbudzanie potrzeby artystycznej ekspresji i kontaktów z dziełami muzycznymi;

— wyposażenie uczniów w podstawową wiedzę o muzyce jako o jednej z istotnych form działalności człowieka;

— kształtowanie świadomości widzenia muzyki jako nośnika wartości moralnych i ideowych, niezbędnych dla samorozwoju jednostki i postępu społecznego;

— wykorzystywanie wartości estetycznych i artystycznych muzyki dla indywidualnego rozwoju człowieka i pogłębiania jego życia uczuciowego, wyzwalanie możliwości ekspresyjnych i wzbogacanie form kontaktów z innymi ludźmi.

Absolwenci dziesięcioletniej szkoły średniej, w wyniku procesu dydaktycznego, o-

— kształtowanie umiejętności świadomego wyboru, doboru i zestawiania wytworów rąk ludzkich (w tym dzieł sztuk plastycznych) i przyrody dla tworzenia środowiska sprzyjającego rozwojowi człowieka i zaspokajaniu jego potrzeb;

— kształtowanie umiejętności tworzenia form celowo zbudowanych, twórczego działania w zakresie projektowania i realizacji kształtu oraz wyboru barwy dla wytwarzanych przez siebie przedmiotów o różnorodnej funkcji; umiejętności użycia środków warsztatowych plastyki dla prze-

siągnię następujące wiadomości, umiejętności i dyspozycje:

— orientację w dziejach kultury muzycznej i w najważniejszych wydarzeniach współczesnego życia muzycznego w kraju i na świecie;

— znajomość określonych, najbardziej charakterystycznych dla poszczególnych epok, stylów i twórców, dzieł muzycznych;

— orientację w dziedzinie współczesnej muzyki popularnej i rozrywkowej oraz umiejętność samodzielnego jej wartościowania;

— znajomość podstawowych zasad budowy dzieła muzycznego, odtwórczości i percepcji, umożliwiających słuchowe

kazu informacji kształtowania środowiska, samowrażania;

— uświadomienie wielorakich funkcji sztuk plastycznych w życiu jednostki i społeczeństwa, budzenie szacunku i miłości dla dorobku kulturalnego własnego narodu i całej ludzkości;

— przygotowanie do uczestnictwa w kulturze socjalistycznej.

Szczegółowe programy opublikowane będą w miesięczniku „Wychowanie Techniczne w Szkole” z wkładką „Plastyka w Szkole” nr 3/1976.

MUZYKA

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Podstawowym celem przedmiotu nauki szkolnej pod nazwą muzyka jest przygotowanie uczniów do świadomego korzystania z dorobku rodzimej i światowej kultury muzycznej oraz do aktywnego uczestnictwa w życiu muzycznym kraju.

Cel ten osiągać się będzie poprzez:

— rozwijanie zainteresowań muzyką dawną i współczesną oraz kształtowanie twórczego stosunku do muzyki, jako istotnego warunku rozwoju jednostki i społeczeństwa;

— ukazaniu społecznych wartości twórczej działalności człowieka, wzorów postępowania na przykładzie wybitnych jednostek, które przyczyniły się do postępu ludzkości i narodu;

— rozwijaniu indywidualnych zainteresowań historycznych uczniów, zdobyciu wiedzy historycznej o regionie i rodzinnej miejscowości.

W zakresie historii uczniowie powinni poznać:

— podstawowe fakty, wydarzenia, pojęcia historyczne, określone programem, daty i nazwiska; prawidłowości rozwoju społecznego niezbędne dla rozumienia procesu historycznego — od starożytności po współczesność, przy czym, w miarę zbliżania się do czasów współczesnych, wiedza uczniów powinna być bardziej gruntowna i systematyczna;

— formacje społeczno-ustrojowe, systemy i mechanizmy sprawowania władzy w różnych okresach historycznych, kierunki przeobrażeń społecznych i gospodarczych, kształtowanie się i zanik różnych klas społecznych, formy walki klasowej, prądy ideowe, a zwłaszcza powstanie klasy robotniczej i partii robotniczych, elementy dziejów kultury, nauki i techniki;

— dzieje państwa i narodu polskiego na przestrzeni wieków w powiązaniu z historią innych państw i narodów, zwłaszcza genezę i przyczyny przemian zachodzących w Polsce na przestrzeni wieków, najwybitniejsze osiągnięcia polskiej myśli społeczno-politycznej, kultury, gospodarki, nauki i techniki;

— elementy warsztatu pracy historyka i źródła informacji historycznej, zwłaszcza różne rodzaje pisarstwa historycznego niezbędnego dla samokształcenia.

Umiejętności uczniów w zakresie

Foto: Cz. Górski

historii obejmują w zależności od wieku:

— umieszczanie faktów historycznych i zjawisk społecznych w czasie i przestrzeni;

— gromadzenie materiału z różnych źródeł informacji i samodzielne posługiwanie się różnymi rodzajami informacji historycznej;

— dostrzeganie związków przeszłości z teraźniejszością w różnych dziedzinach życia;

— przeprowadzanie analiz i uogólnień historycznych oraz posługiwanie się argumentacją historyczną;

— odróżnianie marksistowskiego ujęcia historii od idealistycznego;

przyswojenie konkretnych utworów i jak najpełniejsze przeżycie ich treści;

— umiejętności wykonawcze w zakresie śpiewu, czytania nut głosem i gry na instrumentach, opanowane w stopniu umożliwiającym muzykowanie w amatorskim zespole wokalnym, instrumentalnym i innych;

— zdolność samodzielnego rozwiązywania problemów muzycznych, wyrażającą się w propozycjach własnych interpretacji i podejmowaniu indywidualnych lub zbiorowych zadań twórczych, stanowiącą podstawę do pogłębiania zainteresowań muzycznych.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Wychowanie Muzyczne w Szkole” nr 2/1976.

— przeprowadzanie porównań historycznych, dostrzegania analogii i różnic w zjawiskach historycznych;

— samokształcenie historyczne;

— dostrzeganie, formułowanie i podejmowanie prób rozwiązywania problemów historycznych.

Nauczanie historii powinno służyć kształtowaniu w uczniach między innymi takich postaw i wartości jak:

— humanizm socjalistyczny, patriotyzm i internacjonalizm;

— umiłowanie spraw człowieka, wolności i równości społecznej, szacunek dla postępowych tradycji, przeciwdziałanie złu społecznemu;

— wierność ideałom i poszanowanie najcenniejszych tradycji narodu polskiego i innych narodów; poszanowanie symboli narodowych;

— gotowość poświęceń dla ojczyzny i przywiązanie do kultury narodowej, dumą z bohaterstwa przesiłki i w wkładku narodu polskiego do kultury i cywilizacji ogólno-ludzkiej;

— kultywowanie tradycji przyjaźni i braterstwa z innymi narodami;

— wrażliwość na krzywdę społeczną i wszelką dyskryminację ludzi;

— dążenie do poznawania przeszłości swego kraju i narodu, jego tradycji i kultury oraz postaci wybitnych Polaków;

— dumą z przynależności do narodu polskiego;

— poczucie odpowiedzialności za losy kraju i narodu.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Wiadomości Historyczne” nr 2/1976.

PROPEDEUTYKA NAUKI O SPOŁECZEŃSTWIE

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Klasa IX

Realizacja treści programu klasy IX powinna służyć przede wszystkim osiągnięciu następujących celów:

— Uświadomienie roli środowiska społecznego w kształtowaniu tych cech człowieka, które odróżniają go od innych istot żywych; zrozumienie znaczenia pracy w rozwoju ludzkości, a zwłaszcza związków, jakie zachodzą między procesami wytwarzania a rozwojem społeczeństw i ich ustrojami; uświadomienie różnic w podstawowych poglądach o człowieku i społeczeństwie zawartych w religii, ideologiach mieszczańskich i ideologii socjalistycznej.

— Zrozumienie źródeł społecznej nierówności między ludźmi i przekonanie, że nierównomierny rozwój społeczeństw i różnice między narodami lub grupami społecznymi są uwarunkowane historyczno-społecznymi przyczynami i mogą być przezwyciężane przez postępowe siły społeczne potęgujące rozwój społeczno-ekonomiczny.

— Uświadomienie roli, jaką w dziejach ludzkości spełniały postępowe teorie filozoficzne i społeczne, zrozumienie przełomowego znaczenia marksizmu-leninizmu jako systemu wiedzy, umożliwiającej świadome kierowanie rozwojem społeczeństwa.

— Poznanie podstawowych zasad marksistowskiego podejścia do rzeczywistości, a zwłaszcza zasady dialektycznego ujmowania zjawisk i procesów; zrozumienie wartości naukowej tych zasad i umiejętności ich dostrzegania w konkretnych zjawiskach przyrody i życia społecznego; przekonanie, że nie ma innych dróg poznawania rzeczywistości niż badanie i naukowa analiza faktów; uznanie praktyki jako źródła, celu i sprawdzianu procesów poznania.

— Poznanie podstawowych założeń i

wartości ideologii socjalizmu, zrozumienie jej rewolucyjnego i humanistycznego rodowodu oraz jej postulatów w odniesieniu do stosunków społecznych, gospodarki, roli państwa, roli i zadań jednostki itp.; przeświadczenie, że hasła przyswiecające ruchowi socjalistycznemu — równość i sprawiedliwość społeczna, wolność i pokojowa współpraca narodów — są historycznie osiągalne. Przekonanie o humanistyczno-moralnej przewadze ideologii socjalizmu w stosunku do wszystkich dawnych oraz istniejących obecnie ideologii i światopoglądów, o dominującej roli ideologii socjalizmu w kształtowaniu świadomości współczesnego świata, o wyższości socjalizmu nad kapitalizmem w rozwiązywaniu podstawowych problemów współczesności (warunków bytowych ludzi, organizacji życia społecznego, współżycia narodów, rozwoju kultury); przekonanie o historycznej konieczności i moralnej słuszności rewolucyjnych dokonań i programów działania przyjętych przez ruch socjalistyczny dla urzeczywistnienia jego celów ideowych.

— Uświadomienie znaczenia ideologii dla życia jednostki i społeczeństwa; przekonanie o niezbędności coraz aktywniejszego i pełnego zaangażowania ludzi w realizację wartości socjalizmu; gotowość uczestnictwa w dyskusjach o treści ideologicznej i światopoglądowej.

— Uświadomienie ideologicznej złożoności współczesnego świata i politycznej wagi walki ideologicznej, która toczy się głównie między socjalizmem a kapitalizmem, a przejawia się również wewnątrz różnych społeczeństw, między klasami i w obrębie różnych środowisk ludzkich.

— Uświadomienie pełnej zgodności podstawowych celów państw wspólnoty socjalistycznej i międzynarodowego ruchu komunistycznego dążących do przeobrażenia świata w kierunku socjalizmu, przy zachowaniu jego dynamicznego i pokojowego

rozwoju, z naczelną ideą socjalizmu, jaką jest socjalistyczny humanizm.

— Poznanie i zrozumienie podstawowych pojęć i terminów o charakterze filozoficzno-społecznym, umożliwiających samodzielne czytanie popularnonaukowych artykułów i publikacji o treści społeczno-filozoficznej i politycznej oraz samodzielne pogłębianie własnego światopoglądu.

Klasa X

Realizacja treści programu klasy X służyć powinna osiągnięciu następujących celów:

— Uświadomienie ideologicznych założeń ustroju politycznego państwa polskiego, złożoności organizmu państwowego, funkcji i zadań różnych jego organów oraz występujących między nimi związków i zależności; ukształtowanie przekonania o potrzebie stałego umacniania i doskonalenia sprawności i skuteczności działania państwa, upowszechniania współgospodarskich postaw obywateli.

— Zrozumienie genezy i uwarunkowań kierowniczego roli marksistowsko-leninowskiej partii klasy robotniczej w życiu narodu budującego ustroj socjalistyczny; zrozumienie roli i odpowiedzialności PZPR w zakresie programowania klasowej i społecznej treści działalności państwa polskiego; kształtowanie uczucia solidarności i poparcia dla programu partii oraz gotowości do aktywnego udziału w jego realizacji w konkretnych warunkach.

— Umiejętność myślenia kategoriami interesu państwa i narodu — wyróżniania spraw i problemów jednostkowych i ogólnych, o zasięgu lokalnym i ogólnopństwowym; umiejętność postrzegania we własnym środowisku faktów i zjawisk związanych z problemami występującymi w skali ogólnokrajowej, dla rozwiązania których potrzebna jest mobilizacja szerokiej opinii publicznej.

— Zrozumienie zależności, jakie istnieją między możliwościami ekonomicznymi państwa, a rozmiarami świadczeń i usług przewidzianych w programie polityki społecznej; przekonanie o istotnych osiągnięciach ludowego państwa polskiego w zakresie rozwoju społecznych świadczeń na rzecz ludzi pracy.

— Zrozumienie pierwszeństwa, jakie w społecznej polityce państwa ma zaspokojenie

nie podstawowych potrzeb i problemów awansu dużych grup społecznych; przekonanie, że o uprawnieniach do korzystania z różnych świadczeń społecznych decyduwać muszą przede wszystkim rzeczywiste potrzeby ludzi oraz wkład ich pracy we wspólne dobro; umiejętność odróżniania w postawach współobywateli oczekiwań społecznie słusznych od nieuzasadnionych; zainteresowanie problemami etyki, literaturą i piśmiennictwem, związanymi z kształtowaniem socjalistycznych stosunków międzyludzkich.

— Zrozumienie uwarunkowań wzrostu społecznej wydajności pracy oraz ideologicznych i ekonomicznych zasad podziału dochodu narodowego. Przekonanie o słuszności socjalistycznej zasady płacy według pracy i szczególnego honorowania za wzorową pracę, gospodarność i nowatorstwo.

— Zrozumienie głównych problemów społeczno-politycznej sytuacji współczesnego świata oraz trudności i zadań związanych z realizacją idei współpracy między narodowej; przekonanie o przewadze socjalizmu nad kapitalizmem w rozwiązywaniu podstawowych problemów współczesności.

— Przekonanie o podporządkowaniu polityki zagranicznej PRL żywotnym interesom naszego narodu i zasadom internationalizmu proletariackiego, nakazującym szanowanie praw innych narodów oraz działanie na rzecz powszechnego postępu i pokoju.

— Zrozumienie decydującego znaczenia wspólnoty ustrojowej dla sojuszu i wzajemnej przyjaźni Polski Ludowej ze Związkiem Radzieckim i innymi państwami socjalistycznymi; poczucie solidarności z krajami wspólnoty socjalistycznej; duma z jej osiągnięć i wkładu w materialny, ideowy i kulturalny dorobek współczesnego świata.

— Przekonanie o historycznej odpowiedzialności każdego pokolenia za aktualny byt i kształtowanie perspektywy rozwojowych narodu; o decydującej roli wszechstronnej aktywności społeczeństwa oraz obywatelskiej dojrzałości i odpowiedzialności każdego Polaka.

Szczegółowe programy opublikowane będą w miesięczniku „Wychowanie Obywatelskie” nr 3/1976.

PRZYSPOSOBIENIE DO ŻYCIA W RODZINIE

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

W toku realizacji programu uczniowie powinni poznać zagadnienia:

— osobowości człowieka, szczególnie czynniki regulujące zachowania jednostek — potrzeby, postawy oraz mechanizmy funkcjonowania stosunków międzyludzkich;

— intensywnego rozwoju osobowości w wieku młodzieńczym, a szczególnie problemy dotyczące formowania własnego układu odniesienia do świata, do wartości i norm, do samego siebie i do innych ludzi;

— stosunków międzyludzkich w grupie rówieśniczej, szczególnie problemy przyjaźni i miłości;

— stosunków międzyludzkich w rodzinie;

— racjonalnej organizacji i planowania życia w rodzinie;

— działalności instytucji wspomagających rodzinę w wypełnianiu jej zadań;

— podstaw prawnych rodziny;

z r o z u m i e ć :

— złożoność i bogactwo życia psychicznego człowieka, niepowtarzalność człowieka jako jednostki;

— socjalistyczne normy etyczne wyrażające się między innymi w życzliwości, od-

powiedzialności za siebie i innych, poczuciu godności własnej i poszanowania godności drugiego człowieka; wrażliwości i rozumieniu (współodczuwaniu) oraz tolerancji dla odmienności przeżyć i potrzeb drugiego człowieka; samorealizacji w czynnym życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym;

— wartość konstruktywnych i harmonijnych stosunków międzyludzkich w rodzinie, w szkole, w zakładzie pracy, w organizacji społecznej i politycznej;

— istotę szczęścia człowieka polegającą na zaspokajaniu jego indywidualnych potrzeb, pragnień i dążeń zgodnie z zadaniami i perspektywami społeczeństwa socjalistycznego;

— humanistyczny i odpowiedzialny charakter życia erotycznego człowieka;

— znaczenie wieku młodzieńczego dla ogólnego rozwoju osobowości i pomyślnego startu życiowego;

— znaczenie życia rodzinnego dla zaspokojenia potrzeb członków rodziny oraz społeczną jej funkcję;

u k s z t a ł t o w a ć :

— refleksyjny stosunek do samego siebie, własnych możliwości, aspiracji i uzdolnień;

— kryteria oceny zjawisk obyczajowych i stylów życia w środowiskach młodzieży i dorosłych oraz umiejętności wyróżniania tego, co rzeczywiście wartościowe i postępowe;

— kulturę wyrażania uczuć w stosunku do osób płci odmiennej;

— umiejętność utrzymywania harmonijnych i konstruktywnych stosunków międzyludzkich w grupie rówieśniczej, w rodzinie i w innych grupach społecznych;

— umiejętność wyrażania odpowiednim zachowaniem swego stosunku do różnych osób — rodziców i nauczycieli, do kolegów i przyjaciół, rodzeństwa;

— przekonanie o konieczności pogłębiania wiedzy dotyczącej kultury współżycia.

Szczegółowe programy opublikowane będą w miesięczniku „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” nr 4/1976.

GEOGRAFIA

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

W toku i wyniku realizacji programu nauczania geografii uczniowie powinni:

p o z n a ć

— cechy charakterystyczne Ziemi jako planety;

— rzeźbę powierzchni kuli ziemskiej;

— podstawowe komponenty środowiska geograficznego (rzeźbę, klimat, wody, gleby, świat organiczny), rozmieszczenie tych komponentów na kuli ziemskiej, związki zachodzące między nimi oraz ich znaczenie i rolę w życiu i gospodarce człowieka;

— rozmieszczenie różnorodnych krajobrazów jako kompleksów przyrodniczo-terytorialnych uwarunkowanych położeniem, działaniem praw przyrody i życia społecznego;

— zagadnienia ludnościowe świata i konsekwencje społeczno-geograficzne wzrostu ludności na świecie;

— rodzaje, formy i sposoby gospodarowania człowieka na świecie i regionalne rozmieszczenie działalności gospodarczej w wyniku czynników przyrodniczych i społecznych;

— systemy społeczno-gospodarcze na świecie oraz podstawowe cechy społeczno-gospodarcze państw reprezentatywnych dla tych systemów;

— formy i kierunki wymiany towarowej jako wyraz społecznego podziału pracy;

— czynniki społeczne, ekonomiczne i polityczne rozwoju Polski Ludowej;

— środowisko naturalne kraju ojczyste-go;

— stosunki ludnościowe, strukturę gospodarczą oraz przestrzenne zagospodarowanie Polski;

z r o z u m i e ć

— mechanizmy kształtujące poszczególne elementy środowiska naturalnego;

— strukturę krajobrazu, współzależności między poszczególnymi elementami środowiska geograficznego;

— funkcję, jaką odgrywa środowisko naturalne w działalności gospodarczej człowieka;

— konsekwencje naruszenia równowagi w środowisku naturalnym;

— znaczenie postępu technicznego w uniezależnieniu się człowieka od niekorzystnych wpływów środowiska naturalnego;

— zależność rozwoju gospodarczego narodów od rozwoju sił wytwórczych i stosunków społecznych;

— konieczność współpracy międzynarodowej dla rozwiązywania podstawowych problemów życia ludzi na świecie;

— potrzeby i tendencje rozwoju społeczno-gospodarczego Polski;

u m i e ć

— obserwować zmiany zachodzące w rzeczywistości przyrodniczej i społecznej;

— posługiwać się przyrządami pomiarowymi;

— dokonywać pomiarów w terenie i wykreślać szkice topograficzne;

— posługiwać się i analizować tematyczne mapy fizyczne;

— przedstawiać w formie graficznych schematów zjawiska przyrodnicze;

— rozpoznawać podstawowe skały i podstawowe typy gleb występujące na terenie Polski;

— posługiwać się i analizować tematyczne mapy gospodarcze;

— przedstawiać w formie graficznej zagadnienia gospodarcze;

— posługiwać się Rocznikiem Statystycznym;

— wykonywać zestawienia statystyczne dla przeprowadzenia charakterystyki gospodarczej zagadnienia, regionu lub kraju;

— klasyfikować według zagadnień informacje społeczno-gospodarcze;

— zbierać i systematyzować według działów informacje geograficzne;

u k s z t a ł t o w a ć

— przekonanie, że rozwój cywilizacji warunkuje opanowanie środowiska naturalnego (środowisko przyrodnicze nie decyduje o rozwoju społeczno-gospodarczym narodów, może ono jedynie ten rozwój utrudniać lub przyspieszać);

— przekonanie, że rozwój narodów warunkują stosunki społeczno-ekonomiczne i polityczne oraz międzynarodowa współpraca;

— wrażliwość na sytuację społeczno-polityczną ludzi różnych krajów waleczących o postęp społeczny, poczucie solidarności z nimi i uczucie przyjaźni do państw socjalistycznych;

— przekonanie, że praca i postęp techniczny są warunkiem określającym miejsce narodów we współczesnym świecie;

— świadomość, że podstawowe problemy życia ludzi na świecie mogą być rozwiązane jedynie przy współżyciu wielu narodów i zastosowaniu nowoczesnej techniki;

— świadomość potrzeby racjonalnej gospodarki człowieka w środowisku przyrodniczym i konieczności ochrony przyrody;

— chęć zmiany dotychczasowego wykrzystania środowiska geograficznego kraju, aby mogło w przyszłości zaspokoić potrzeby rozwijającego się społeczeństwa;

— potrzebę zdobywania szerszych i nowych informacji o świecie, narodach i kraju ojczystym.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Geografia w Szkole” nr 2/1976.

BIOLOGIA Z HIGIENĄ

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Nauczanie biologii i higieny ułatwia uczniom właściwe zrozumienie miejsca człowieka w przyrodzie, jego możliwości znalezienia nowych źródeł żywienia, racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody oraz utrzymania i poprawy stanu zdrowotnego ludzkości.

W wyniku realizacji programu biologii uczeń powinien:

1. Zdobycie wiadomości z zakresu:
 - podstawowych praw rządzących zjawiskami przyrody;
 - różnych poziomów organizacji żywej materii: komórkowego, tkankowego, organizmowego, populacyjnego;
 - różnic między materią ożywioną a nieożywioną;
 - różnorodności i zmienności form ro-

ślin i zwierząt występujących w rozmaitych środowiskach życia;

- budowy i czynności fizjologicznych wybranych organizmów roślin i zwierząt;
- pochodzenia człowieka, jego budowy i fizjologii;
- Czynników i mechanizmów ewolucji;
- podstawowych procesów metabolicznych i ich regulacji nerwowej i humoralnej;
- zależności w obrębie gatunku, między gatunkami oraz między organizmami a środowiskiem;
- mechanizmów dziedziczności i zmienności;
- podstawowych mechanizmów adaptacji organizmów do zmieniających się warunków środowiska;
- ważniejszych jednostek taksonomicznych;

- higieny osobistej, pracy i wypoczynku;
 - zasobów żywności na świecie i możliwości racjonalnego ich wykorzystania;
 - kształtowania i ochrony środowiska.
2. Opanować umiejętności w zakresie:
 - posługiwania się metodami i technikami uczenia się biologii i higieny;
 - przestrzegania podstawowych zasad ochrony środowiska i korzystania z dóbr przyrody;
 - planowej i systematycznej pracy w szkolnej pracowni biologicznej i ogrodzie szkolnym;
 - posługiwania się przyrządami optycznymi i aparaturą laboratoryjną;
 - prowadzenia hodowli i doświadczeń biologicznych oraz interpretacji wyników;
 - graficznego przedstawienia wyników obserwacji i doświadczeń;
 - stosowania zasad higieny w życiu codziennym.
 3. Ukształtować określone postawy i przekonania, w szczególności uczeń powinien:
 - przejawiać dumę narodową z osią-

- nieść w dziedzinie ochrony i kształtowania środowiska;
- nabrać szacunku dla osiągnięć naszego kraju w zakresie rolnictwa i medycyny;
- przejawiać aktywną postawę w poczynaniach związanych z kształtowaniem i ochroną środowiska;
- być przekonanym o konieczności racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody;
- przejawiać gotowość aktywnego uczestniczenia w zorganizowanych formach ochrony przyrody, mających na celu zachowanie jej piękna;
- doceniać wpływ przyrody na zdrowie człowieka;
- przekonać się o materialności świata i jego poznawalności;
- dostrzegać i doceniać wpływ dynamicznego rozwoju biologii na rozwiązywanie problemów nurtujących ludzkość (na przykład głodu, chorób, starzenia się);
- odczuwać potrzebę pogłębiania wiedzy przyrodniczej.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Biologia w Szkole” nr 2/1976.

MATEMATYKA

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Matematyka jest związana z wieloma dziedzinami życia ludzi. Jej elementy są nieodłącznym składnikiem podstawowego wykształcenia każdego człowieka. Są one niezbędne w życiu codziennym, w uczeniu się, stanowią podstawę dla kształcenia specjalistów w wielu zawodach, mają też poważny udział w kształtowaniu wszechstronnej rozwiniętej, twórczej osobowości i pożądanego cech charakteru jednostki.

Stosownie do przyjętych założeń kształcenia i wychowania młodego pokolenia, które będzie zdolne podejmować i realizować ambitne zadania, matematyka jest jednym z fundamentalnych przedmiotów

nauczania w dziesięcioletniej szkole średniej. Ma ona do spełnienia szczególną rolę w procesie kształcenia i wychowania społeczeństwa — przyczynić się do wychowania ludzi pracowitych, przedsiębiorczych, umiających racjonalnie myśleć, zdolnych do pokonywania trudności i dokładnych w wykonywaniu pracy.

W procesie uczenia się matematyki realizuje się ogólne zadania dydaktyczno-wychowawcze szkoły średniej. Z nich wynikają cele specjalne przedmiotu. Zakłada się, że treści i umiejętności przewidziane w programie każdy uczeń po ukończeniu odpowiedniej klasy będzie miał opanowane w takim stopniu, na jaki pozwoli jego uzdolnienia. Przy tym każdy

uczeń powinien osiągnąć przygotowanie matematyczne do uczenia się innych przedmiotów według obowiązujących programów oraz uzyskać podstawy i możliwość rozwijania swoich zainteresowań, zamiłowań i uzdolnień.

Każdy absolwent dziesięcioletniej szkoły średniej powinien:

- umieć wykonywać podstawowe operacje rachunkowe na liczbach rzeczywistych, wektorach i funkcjach, posługiwać się najbardziej rozpowszechnionymi narzędziami rachunku oraz stosować te umiejętności w praktyce;
- mieć dostatecznie rozwiniętą i ukształtowaną wyobraźnię w zakresie form geometrycznych jednowymiarowych, dwuwymiarowych i trójwymiarowych oraz wykształcone intuicje dotyczące nieskończoności, niezbędne do rozwiązywania odpowiednich zadań matematycznych;

— umieć definiować pojęcia matematyczne, formułować twierdzenia i przeprowadzać proste dowody, stosować te umiejętności w rozwiązywaniu zadań oraz jasno formułować myśli, logicznie uzasadniać sądy i prawidłowo wyciągać wnioski;

— dysponować wiedzą matematyczną potrzebną do prawidłowego, nowoczesnego rozumienia zjawisk przyrodniczych, społecznych, ekonomicznych i technicznych;

— posiadać orientację w zakresie matematyki i jej zastosowań w stopniu umożliwiającym podjęcie trafnych decyzji w sprawie dalszej nauki lub pracy;

— być przygotowanym w dziedzinie matematyki do podjęcia i kontynuowania nauki w szkole specjalizacji kierunkowej lub szkole zawodowej.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Matematyka” nr 3/1976

FIZYKA Z ASTRONOMIĄ

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA W ZAKRESIE FIZYKI

Fizyka jako przedmiot nauczania powinna spełnić wielostronną rolę w procesie rozwoju intelektualnego ucznia i w przygotowaniu go do życia społecznego. Zgodnie z ogólnymi celami kształcenia i wychowania powinna ona zapewnić uczniom opanowanie podstaw uporządkowanej i funkcjonalnej wiedzy, wykształcić różnorodne umiejętności intelektualne i praktyczne, rozbudzić zainteresowania poznawcze, ukształtować podstawy racjonalnego poglądu na świat oraz postawę zaangażowania w procesy budownictwa socjalistycznego.

W wyniku realizacji treści programowych uczeń powinien:

- poznać i zrozumieć
- różne formy materii i ich przemiany;
- najważniejsze zjawiska mechaniczne, cieplne, elektromagnetyczne, atomowe i jądrowe;
- najważniejsze pojęcia, prawa i teorie wyjaśniające mechanizmy makro- i mikrozjawisk, a w szczególności: teorię kinetyczno-molekularną, teorię elektronową i teorię korpuskularno-falową;

— rolę fizyki w życiu społeczeństwa i jej wpływ na rozwój techniki oraz związki z innymi gałęziami nauki;

— istotę metod badawczych stosowanych w fizyce;

— umieć

- obserwować i opisywać zjawiska fizyczne;

— wykonywać proste doświadczenia i pomiary wielkości fizycznych oraz samodzielnie wyciągać wnioski z wykonanych doświadczeń;

— definiować najważniejsze pojęcia;

— formułować podstawowe zależności między wielkościami;

— empirycznie i dedukcyjnie wyprowadzać ogólne prawa oraz sprawdzać i potwierdzać te prawa;

— stosować prawa i zasady zachowania ładunku, pędu, energii do przewidywania, uzasadniania i wyjaśniania zjawisk;

— stosować poznane prawa w ujęciu ilościowym do rozwiązywania zadań rachunkowych;

— rozwiązywać samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne;

— posługiwać się odpowiednim zakresem języka fizyki;

— korzystać z tekstów popularnonauko-

wych, tablic matematyczno-fizycznych, katalogów, encyklopedii.

Proces kształcenia realizowany poprzez nauczanie — uczenie się fizyki powinien wpływać na kształtowanie wartościowych postaw, przejawiających się w tym, że uczeń będzie:

— przekonany o materialności świata i obiektywności praw nim rządzących;

— żywić przekonanie, że przyrodę można zmieniać tylko zgodnie z obowiązującymi w niej prawami;

— przejawiać chęć do samodzielnego stawiania problemów prowadzących do poznawania nowych elementów wiedzy i przeżywać radość z ich rozwiązywania;

— żywić uczucia szacunku dla wielkich badaczy i odkrywców, aprobaty i zaufania do nauki;

— wykazywać chęć konfrontowania własnych poglądów i przekonań dotyczących zjawisk przyrodniczych ze stanem aktualnej wiedzy o przyrodzie.

W ZAKRESIE ASTRONOMII

Astronomia odgrywa ważną rolę w zespole nauk przyrodniczych jako dyscyplina zajmująca się budową i ewolucją wszechświata. Metody badań astronomicznych, z powodu niemożliwości eksperymentowania, są różne od stosowanych w innych naukach przyrodniczych. Poznanie zjawisk i metod badań astronomicznych pozwala współczesnemu człowiekowi le-

piej i głębiej zrozumieć prawa rządzące zachowaniem się materii w naturalnych warunkach kosmicznych. Jest to istotne z tego względu, że sfera działania człowieka przyszłości będzie się rozciągać coraz bardziej poza Ziemię.

Do głównych celów nauczania astronomii w dziesięcioletniej szkole średniej należy:

— dostarczenie podstawowych wiadomości o budowie Wszechświata;

— wyjaśnienie związków między zjawiskami zachodzącymi na Ziemi i na innych obiektach astronomicznych;

— kształtowanie naukowego światopoglądu przez poznawanie praw przyrody obowiązujących we Wszechświecie;

— zapoznanie uczniów z metodami badań właściwych astronomii;

— kształtowanie umiejętności samodzielnego analizowania złożonych zjawisk astronomicznych;

— kształtowanie przekonania o jedności praw natury, zarówno w odniesieniu do zjawisk zachodzących na Ziemi, jak i w przestrzeni kosmicznej;

— ukazanie perspektyw rozwojowych bezpośrednich badań przestrzeni kosmicznej przez człowieka;

— wykazanie związków między astronomią i innymi dyscyplinami, jak matematyka, fizyka, chemia, biologia.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Fizyka w Szkole” nr 2/1976.

CHEMIA

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Chemia jako przedmiot nauczania wzbogaca wiedzę uczniów, rozwija ich umiejętności intelektualne i manualne, rozbudza zainteresowania, kształtuje naukowy pogląd na świat i umacnia emocjonalne zaangażowanie w budownictwie socjalizmu.

W wyniku realizacji programu chemii uczeń powinien poznać i rozumieć:

— najważniejsze substancje, ich właściwości oraz postacie, w jakich one występują;

— najważniejsze zastosowanie pierwiastków, związków chemicznych i różnorodnych mieszanin;

— podstawowe prawa chemii;

— system nazewnictwa, symboliki i pojęć teorii budowy materii;

— mechanizm reakcji chemicznych według teorii molekularnej i elektronowej z kwantowo-falowym modelem elektronu;

— czynniki określające bieg, kierunek i szybkość reakcji chemicznych;

— ważniejsze procesy zachodzące w przyrodzie i technice, wyróżniające w nich poznane substancje, reakcje i rządzące nimi prawa;

— znaczenie przemysłu chemicznego dla rozwoju gospodarki narodowej;

— rolę chemii dla rozwiązywania podstawowych problemów ludzkości, zwłaszcza

problemów energetycznych, żywnościowych i ochrony środowiska.

Absolwent dziesięcioletniej szkoły powinien osiągnąć określone umiejętności intelektualne i praktyczne z dziedziny chemii, w szczególności powinien umieć:

— opisywać obserwowane substancje i zjawiska;

— klasyfikować i definiować poznane substancje chemiczne i ich przemiany;

— formułować podstawowe zależności między właściwościami chemicznymi a budową pierwiastków i związków;

— empirycznie i dedukcyjnie wyprowadzać ogólne prawa dotyczące mechanizmu przemian chemicznych i fazowych oraz umieć sprawdzać i potwierdzać te prawa;

— posługiwać się symboliką chemiczną jako narzędziem poznania i porozumienia;

— przewidywać i wyjaśniać zjawiska towarzyszące reakcjom chemicznym;

— przewidywać kierunek, szybkość i osiąganie stanu równowagi reakcji na podstawie znanych przesłanek;

— przedstawiać stosunki ilościowe w substancjach i reakcjach w wyniku prostych obliczeń;

— celowo i bezpiecznie posługiwać się sprzętem laboratoryjnym i materiałami chemicznymi;

— planować i wykonywać doświadczenia oraz interpretować ich wynik w odniesieniu do postawionych pytań badawczych.

Fot. Cz. Górski

Realizacja programu chemii powinna wpływać na kształtowanie takich społecznie wartościowych postaw, które umożliwią i ułatwią uczniowi:

— żywić przekonanie, że przyrodę można zmieniać tylko zgodnie z obowiązującymi w niej prawami;

— przejawiać aprobatę wobec racjonalnej i dezaprobatę wobec nieracjonalnej eksploatacji zasobów przyrody;

— przejawiać chęć do samodzielnego stawiania problemów dotyczących struktury materii i jej przemian oraz żywić radość z ich właściwych rozwiązań;

— żywić respekt, szacunek i zaufanie do nauki, rozumieć znaczenie teorii naukowych w ciągłym zgłębianiu praw przyrody;

— samorzutnie poszukiwać racjonalnych uzasadnień obserwowanych zjawisk;

— przejawiać tendencje do konfrontowania własnych poglądów i przekonań w obrębie wiedzy przyrodniczej z aktualnym stanem wiedzy naukowej;

— uświadamiać sobie nieograniczone możliwości człowieka w opanowaniu przyrody i być przekonanym, że obowiązkiem człowieka jest wykorzystanie swoich umiejętności dla dobra ludzkości;

— interesować się osiągnięciami polskiej chemii i być z nich dumnym.

W toku nauki chemii uczeń powinien zdobyć nawyki podporządkowywania się regułom społecznej dyscypliny i społecznej gospodarności w pracowni szkolnej.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Chemia w Szkole” nr 2/1976.

TECHNIKA I PRACA

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Technika i praca jako przedmiot kształcenia i wychowania ma za zadanie kształtowanie systemu umiejętności niezbędnych dla szeroko pojmowanej kultury technicznej i kultury pracy.

W wyniku realizacji programu uczeń powinien:

- **umieć**
- rozróżniać główne grupy surowców, materiałów, półfabrykatów i produktów, scharakteryzować ich własności i podstawową technologię;

- posługiwać się podstawowymi narzędziami pracy, przyrządami pomiarowymi, urządzeniami oraz maszynami znajdującymi się w otoczeniu ucznia;
- korzystać z informacji technicznej;
- rozwiązywać proste zadania techniczne, konstrukcyjne i organizacyjne;
- planować pracę i organizować warunki jej realizacji;
- stosować bezpieczne metody pracy;
- poznać i zrozumieć
- miejsce i rolę techniki we współczesnym świecie;
- główne kierunki i zjawiska zachodzące w technice w związku z rozwojem rewolucji naukowo-technicznej;

— potrzebę harmonijnego wiązania osiągnięć techniki z ochroną naturalnego środowiska człowieka;

- konieczność humanizacji techniki współczesnego życia;
- kierunki rozwoju gospodarczego kraju i związane z tym potrzeby przygotowania wykwalifikowanej kadry technicznej.

Umiejętności oparte o wiedzę w zakresie techniki związane z bezpośrednim działaniem, wpływają na kształtowanie u uczniów społecznie wartościowych postaw, przejawiających się:

- w prawidłowych wyobrażeniach i skojarzeniach dotyczących techniki;

— pozytywnej postawie wobec techniki, akceptującej jej znaczenie i rozwój;

— w aktywnej i zaangażowanej postawie w sprawę rozwoju technicznego własnego środowiska, regionu i kraju;

— w uznaniu głębokiego sensu wartości dobrze zorganizowanej pracy wytwórczej;

— we współpracy i współdziałaniu w realizacji zadań technicznych, a także w poczuciu współodpowiedzialności za wykonaną pracę;

— w dążeniu do systematycznego rozszerzania swoich umiejętności i wiadomości w zakresie techniki i pracy produkcyjnej.

Szczegółowe programy opublikowane będą w miesięczniku „Wychowanie Techniczne w Szkole” nr 3/1976.

OBRONNOŚĆ KRAJU

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Program „Obronność kraju” zakłada realizację następujących celów:

1. **Przyswojenie** przez uczniów podstawowych wiadomości z dziedziny polityczno-obronnej oraz z zakresu samoobrony indywidualnej i zbiorowej, potrzebnych na wypadek użycia współczesnych środków rażenia, a wynikających ze zmian w sposobach prowadzenia wojny. Dotyczą one:

- skutków działania współczesnych środków rażenia i napadu;
- sposobów indywidualnej i zbiorowej ochrony ludzi;
- profilaktyki przeciwpożarowej;
- zasad postępowania z niewybuchami i środkami o przeznaczeniu dywersyjnym.

2. **Opanowanie** przez uczniów podstawowych umiejętności z zakresu:

- indywidualnej i zbiorowej samoobrony przed współczesnymi środkami rażenia;
- zabezpieczenia żywności, wody i paszy, postępowania z produktami skażonymi;
- gaszenia zarzewi ognia za pomocą środków podręcznych;
- udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym;
- wykonywania pomocniczych czynności w niektórych służbach formacji samoobrony (na przykład łączności i alarmowania, medyczno-sanitarnej, przeciwpożarowej, opieki społecznej);
- niektórych dyscyplin sportowych obronnie użytecznych.

3. **Kształtowanie** istotnych dla obronności kraju postaw i przekonań, w szczególności:

- rozumienia i doceniania wagi dążenia narodów do wolności i utrwalania sprawiedliwego pokoju;
- wrażliwości na cierpienia ludzi spowodowane przez klęski żywiołowe lub wojnę;
- doceniania znaczenia braterstwa broni z Armią Radziecką i z armiami innych krajów socjalistycznych;
- przekonania o konieczności współistnienia i współpracy krajów o odmiennych ustrojach społeczno-politycznych w celu utrzymania pokoju na świecie;
- szacunku dla symboli narodowych i wojskowych oraz miejsc pamięci narodowej;
- poczucia odpowiedzialności za sprawę bezpieczeństwa ludowej ojczyzny;

— gotowości do przeciwdziałania wszelkim przejawom walki i dywersji ideologicznej przeciwko Polsce;

— ideowej i psychicznej gotowości do odbycia służby wojskowej lub służby w formacji samoobrony;

— przekonania o konieczności realizowania przedsięwzięć dotyczących obrony państwa;

— gotowości do obrony ojczyzny, a w razie potrzeby do ponoszenia najwyższych ofiar;

— gotowości do udzielania pomocy w przypadku zagrożenia życia i zdrowia swojego lub innych ludzi;

— nabrania przekonania o konieczności przestrzegania dyscypliny społecznej i wojskowej i postępowania zgodnie z przyjętymi normami.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Przysposobienie Obronne w Szkole” nr 2/1976.

KULTURA FIZYCZNA

CELE KULTURY FIZYCZNEJ W DZIESIĘCIOLETNIEJ SZKOLE ŚREDNIEJ

Celem kultury fizycznej w dziesięcioletniej szkole średniej jest stworzenie optymalnych warunków zapewniających dzieciom i młodzieży:

- Harmonijny rozwój fizyczny (przez odpowiedni dobór bodźców działających na cechy somatyczne, układ sercowo-naczyniowy, oddechowy i nerwowy; stosowanie w procesie nauczania ruchu, zasad higieny pracy i wypoczynku; wytworzenie nawyków umiejętnego korzystania z takich czynników, jak: woda, powietrze, światło, temperatura, teren itp.; przystosowanie organizmu do życia w środowisku zurbanizowanym i przemysłowym).

— Kształtowanie psychomotoryki (przez dobór odpowiednich środków rozwijających cechy motoryki; nauczanie i doskonalenie różnych form aktywności ruchowej; eksponowanie indywidualnych możliwości, upodobań, zainteresowań i umiejętności ruchowych uczniów).

— Rozwój psychiki (przez eksponowanie indywidualnych cech osobowości; właściwą korelację między rozwojem fizycznym i umysłowym).

— Wyposażenie uczniów w niezbędny zasób wiedzy o kulturze fizycznej, wychowaniu zdrowotnym i sporcie.

— Kształtowanie charakteru i cech społecznych (przez rozwój wartości moralnych w specyficznym sportowym działaniu zarówno indywidualnym jak i zespołowym; integrację społeczną; współpracę i współ-

działanie z nauczycielami, rodzicami i środowiskiem).

— Kształtowanie estetyki ruchu (przez rytmikę i ekspresję artystyczną; dbałość o elegancję postawy, piękno, harmonię i swobodę ruchu).

CELE ETAPOWE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA W KLASACH IV—VIII

— Zdobycie zasobu wiedzy i umiejętności umożliwiających samosterowanie i samocenne rozwoju fizycznego i psychomotorycznego.

— Zdobycie określonego zasobu wiedzy i umiejętności z zakresu bezpieczeństwa zajęć ruchowych i ochrony zdrowia.

— Zdobycie odpowiedniego zasobu wiedzy i umiejętności umożliwiających organizację aktywnego wypoczynku — indywidualnie, w grupie rówieśniczej i w rodzinie.

— Opanowanie podstawowych rekrea-

cyjnych form turystyki pieszej, rowerowej, wodnej, narciarskiej.

— Zdobycie karty pływackiej i rowerowej.

— Opanowanie podstawowych umiejętności technicznych, a także zasad i przepisów dyscyplin sportowych objętych programem.

— Opanowanie podstawowych umiejętności technicznych i taktycznych w dowolnie wybranej, co najmniej jednej, dyscyplinie sportowej ze sportów zimowych.

— Opanowanie podstawowych umiejętności technicznych i taktycznych w dowolnie wybranej, co najmniej jednej, dyscyplinie sportowej ze sportów zespołowych lub indywidualnych.

— Przyswojenie i stosowanie zasad współżycia w grupie, walki sportowej i kultury odbioru widowiska sportowego.

— Zdobycie podstawowego zasobu wiedzy z zakresu kultury fizycznej.

Szczegółowe programy opublikowane zostały w miesięczniku „Wychowanie Fizyczne i Higienia Szkolna” nr 10/1975.

JĘZYK ROSYJSKI

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Uczenie się języka rosyjskiego stwarza możliwości zdobycia przez uczniów nowego, poza językiem ojczystym, narzędzia użytecznego w odbieraniu i przekazywaniu informacji; poszerza się w ten sposób możliwość porozumiewania się i współpracy między ludźmi.

Nauka języka rosyjskiego wnosi poważne wartości w ogólne wykształcenie ucznia, kształtując jego postawę humanistyczną, zapoznaje z innymi niż w języku oj-

czystym systemami komunikowania się w mowie i piśmie, z innymi środkami wyrażania znanych uczniom pojęć i stosunków, jak również wprowadza niektóre nowe pojęcia uwarunkowane odrębnością zjawisk życia i kultury narodów Związku Radzieckiego.

W wyniku realizacji programu nauczania języka rosyjskiego w dziesięcioletniej szkole średniej uczniowie powinni:

- rozumieć różnego typu wypowiedzi ustne w zakresie treści przewidzianych przez program;
- rozumieć czytane samodzielnie teksty

o charakterze informacyjno-użytkowym, proste teksty popularnonaukowe oraz dostępne pod względem językowym oryginalne teksty literackie;

— umieć porozumiewać się w różnych sytuacjach życia codziennego, zwłaszcza w tych, które są określone w materiałach nauczania;

— umieć przekazać treść przeczytanego tekstu;

— umieć formułować wypowiedzi na piśmie w zakresie form przewidzianych przez program;

— orientować się w zasadniczych różnicach i podobieństwach morfosyntaktycznych języka polskiego i rosyjskiego;

— poznać techniki samokształcenia językowego oraz zdobyć umiejętności samo-

dzielnej pracy nad językiem, niezbędne w kształceniu ustawicznym;

— zdobyć umiejętność wykorzystywania znajomości języka rosyjskiego dla wzbogacania swej wiedzy o stosunkach społeczno-politycznych, osiągnięciach naukowych i gospodarczych oraz kulturalnych Związku Radzieckiego.

Nauka języka rosyjskiego powinna współdziałać z innymi przedmiotami nauczania w kształtowaniu postaw i przekonań właściwych obywatelowi w pełni zaangażowanemu i oddanemu sprawom socjalistycznej ojczyzny, a w szczególności sprzyjać rozumieniu dziejowej racji przyjaźni i współpracy z narodami ZSRR.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Język Rosyjski” nr 2/1976.

JĘZYKI ZACHODNIOEUROPEJSKIE

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Uczenie się drugiego języka obcego — angielskiego, francuskiego, niemieckiego — stwarza możliwości zdobycia przez uczniów dodatkowego, obok języka ojczystego i języka rosyjskiego, narzędzia komunikacji, użytecznego w odbieraniu i przekazywaniu informacji; poszerza zasięg porozumiewania się i ułatwia współpracę między narodami.

Nauka języków obcych sprzyja ponadto poznawaniu charakterystycznych dla danych cywilizacji zjawisk społecznych i kulturowych, wnosi poważne wartości w ogólne wykształcenie ucznia; kształtuje jego postawę humanistyczną, zapoznaje z innymi niż w języku ojczystym, systemami ko-

munikowania się w mowie i w piśmie, z innymi środkami wyrażania znanych pojęć i stosunków, jak również wprowadza niektóre nowe pojęcia uwarunkowane odrębnością zjawisk życia i kultury obcego narodu.

W wyniku realizacji programu języka zachodnioeuropejskiego — angielskiego, francuskiego, niemieckiego — uczniowie powinni:

— rozumieć wypowiedzi ustne z zakresu najistotniejszych potrzeb i sytuacji życia codziennego;

— rozumieć samodzielnie czytane teksty o charakterze informacyjno-użytkowym, uproszczone teksty popularnonaukowe oraz dostępne pod względem językowym oryginalne teksty literackie;

— umieć porozumieć się w różnych sytuacjach życia codziennego, w których występują faktyczne potrzeby posługiwania

się językiem obcym, a więc przede wszystkim w kontaktach z obcokrajowcami w kraju oraz z cudzoziemcami w czasie wyjazdów zagranicznych (na przykład przy okazji zjazdów, obozów, festiwali młodzieżowych);

— umieć formułować wypowiedzi na piśmie w zakresie form przewidzianych przez program.

Program języka zachodnioeuropejskiego w dziesięcioletniej szkole średniej:

- przewiduje stopniowe poznawanie najistotniejszego materiału językowego, który będzie stanowił formalną podstawę dalszej nauki, zarówno kontynuowanej w systemie szkolnym, jak i podejmowanej w ramach permanentnego kształcenia się, zależnie od potrzeb zawodowych, planów życiowych i zainteresowań;
- zakłada konieczność kształtowania postaw, nawyków i wyrabianie technik kształcenia językowego, potrzebnych dla

kontynuowania nauki również na drodze samouctwa.

W miarę zdobywania umiejętności językowych uczniowie powinni wykorzystywać je do wzbogacania swej wiedzy o życiu i kulturze narodów mówiących danym językiem, lepiej tym samym rozumieć zachodzące w świecie przemiany społeczne, polityczne i gospodarcze.

ZARYS TREŚCI

ZAKRES KOMUNIKACJI JĘZYKOWEJ

1. Cykle tematyczne i sytuacje

Zapoznavanie uczniów z życiem i kulturą kraju lub krajów, w których mówi się językiem angielskim, francuskim, niemieckim ze szczególnym uwzględnieniem elementów wartościowych i wychowawczo cennych.

Czytelnicy mają głos

BIBLIOTEKI PODRĘCZNIKÓW

W związku z projektem Ministerstwa Oświaty i Wychowania w sprawie dystrybucji podręczników szkolnych, chcę podzielić się pewnymi swoimi doświadczeniami. Otóż w szkole, w której pracowałem, a mianowicie w Technikum Rachunkowości Rolnej w Oleśnie zorganizowałem w roku 1960 „bibliotekę podręczników”. Przetrwiała ona dziesięć lat po czym uległa likwidacji ze względu na ciągłe zmiany programów, podręczników i profilu szkoły.

Chcąc prawidłowo rozwiązać powyższą sprawę, należy z góry założyć, że na każdego ucznia powinno przypadać półtora kompletu książek, wówczas żywot książki, przy niezmiennym programie nauczania, mógłby z powodzeniem wynosić nie 4 lata, lecz około 10 lat.

Zanim odpowiem na pytanie, jak zorganizować „bibliotekę podręczników”, pragnę jeszcze nadmienić, że teczka ucznia idącego do szkoły waży od 2,5 do 5 i więcej kilogramów. Jest to dość pokaźny ciężar dla młodego adepta wiedzy. Ciężar ten powoduje deformację kręgosłupa, a wiadomo, że uczniowie klas starszych tornistra na grzbiecie nie noszą.

Wobec powyższego każdy uczeń powinien mieć komplet książek w domu do nauki własnej, zaś drugi komplet — jeden na dwóch uczniów — powinien znajdować się w szkole. Wówczas pozostałoby do noszenia tylko zeszyty i inne pomoce.

Szkoły nasze mają już pracownię lub klasypracownię, gdzie na odpowiednich półkach powinny leżeć podręczniki do danego przedmiotu. Młodzież wypożyczałaby je przed lekcją, a po lekcjach wstawiała z powrotem (może to robić dyżurny w pracowni). Dru-

gi komplet książek ze szkolnej biblioteki podręczników uczniowie wypożyczaliby na początku roku do domu. Po ostatniej klasyfikacji rocznej przekazywaliby je do biblioteki podręczników.

Opiekun „biblioteki podręczników” sporządzałby zamówienie na podręczniki, zakupywał je, zaopatrywał pracownię w podręczniki przedmiotowe oraz wypożyczał na początku roku komplety podręczników uczniom. Przy czym systemem tym powinni być objęci uczniowie począwszy od klasy IV szkoły podstawowej. Natomiast dzieci z klas I—III powinny mieć własne podręczniki.

Fundusze na zorganizowanie takich bibliotek składałyby się z wpłat rodziców, z funduszu komitetu rodzicielskiego oraz z funduszy zarobionych przez młodzież, z tym że wysokość wpłat rodziców byłaby zależna od tego, w której klasie jest ich dziecko.

W mojej praktyce uczniowie płacili raz tylko za komplet podręczników i przez pięć lat korzystali z kolejnych kompletów. Wpłacali za cały okres pobytu w technikum około 200 zł, a więc rocznie około 40 zł. Przy takiej organizacji nie widzę potrzeby istnienia dotacji resortowej. Ten system dawał gwarancję, że każdy uczeń miał książki potrzebne do nauki. Książki na ogół nie ginęły; w razie jednak zgubienia lub zniszczenia uczeń płacił 100 proc. wartości.

Należy jednak pamiętać o tym, że nauczyciel, który w szkole prowadzi „bibliotekę podręczników” powinien mieć jakieś konkretne uznanie, rekompensatę, ponieważ zajęcie to wymaga dużego nakładu pracy.

MIKOŁAJ ŻELEŹNIKOWICZ
Oleśno

GDZIE PRZECHOWYWAĆ?

Przedstawiony w I numerze „Głosu” problem zaopatrzenia uczniów w podręczniki szkolne nawiązuje wiele refleksji. Dobrze więc, że Ministerstwo Oświaty i Wychowania zbiera opinie zainteresowanych przed wprowadzeniem zmian w rozprowadzaniu i zaopatrzeniu ucznia w podręczniki.

Ministerstwo zaproponowało dwa warianty. Osobiście uważam, że najwięcej do powiedzenia w dyskusji mają rodzice, nauczyciele i bibliotekarze. Zabieram głos jako bibliotekarka Zbiorczej Szkoły Gminnej.

Biblioteka w mojej szkole zajmuje powierzchnię 15 metrów kwadratowych. Obsługuje 600 uczniów i liczy 7000 woluminów. Nie mamy czytelników ani też zaplecza magazynowego. Jeden etatowy bibliotekarz obsługuje szkołę zbiorczą i trzy filie. Trudno sobie więc wyobrazić, aby w tych wa-

runkach, na tej powierzchni zgromadzić jeszcze około 3000 (600 x 5 = 3000), a może więcej podręczników. I aby ich rozprowadzeniem mógł zająć się właśnie ten jeden etatowy bibliotekarz szkolny. Wprawdzie zakładamy, że podręcznik nie będzie się znajdował na regale bibliotecznym, że w ciągu całego roku będzie z niego korzystał uczeń, ale gdzie zgromadzić taką ilość podręczników podczas ferii, wakacji, kiedy szkoła bywa wykorzystywana jako lokum na kolonie, obozy itp.?

Czy będą skłonni wziąć ten trud na swe barki bibliotekarze ryczałtowi? Przecież warunki, w których oni pracują, są przeważnie gorsze niż te, które mają bibliotekarze etatowi. U „ryczałtowych” biblioteka często mieści się w szafach, które stoją w sali lekcyjnej lub na korytarzach.

Od siebie dodam, że nie zdarzy-

Dotychczasowy system zaopatrywania uczniów w podręczniki budził szereg zastrzeżeń. Przy końcu każdego roku szkolnego i na początku następnego dyrekcje szkół i nauczyciele borykali się z wieloma trudnościami. Wynikały one przede wszystkim stąd, że podręczniki były nietrwałe, spora ich liczba nie nadawała się po rocznym użytkowaniu do dalszego przekazywania następnym rocznikom, mimo intensywnej pracy wychowawczej prowadzonej przez szkołę na odcinku oszczędzania podręczników. Przydział nowych podręczników nie zawsze był w stanie pokryć zapotrzebowanie szkół.

Dlatego też od kilku lat szkoła, w której uczę, zaczęła sama wypracowywać pewne nadwyżki podręczników w Spółdzielni Uczniowskiej, tak że w krytycznych sytuacjach zawsze można było je uruchomić. Stanowiło to jednak utrudnienie dla spółdzielni, gdyż musiała ona wyklądać określoną sumę na zakup używanych podręczników. Tymczasem część z nich dezaktualizowała się i przeznaczona była na makulaturę, co nie pozwoliło na odzyskanie wydatkowanych pieniędzy. Powodowało to straty dla Spółdzielni Uczniowskiej i niechęć do podejmowania tego typu działań.

Proponując nowych rozwiązań zaopatrywania uczniów w podręczniki szkolne są moim zdaniem ciekawe i realne. Po szczegółowej analizie zaproponowanych wariantów uważam, że bardziej realny jest pierwszy, który zakłada utworzenie specjalnego funduszu przeznaczonego na zakup podręczników szkolnych, przy założeniu, że 50 proc. kosztów pokrywają rodzice, 25 proc. komitet rodzicielski i 25 proc. — z dotacji budżetowych.

Pominąłem tu celowo propozycje dotyczące częściowej partycypacji młodzieży z kwot uzyskanych z prac społecznie użytecznych płatnych. Wiadomo, że najczęściej w pracach tych bierze udział młodzież klas starszych. Nie wszędzie przecież istnieje możliwość i warunki do zbierania runa leśnego, ziół leczniczych itd. w czym mogliby wziąć udział uczniowie klas niższych. Z tej racji mogą więc wynikać pewne opory ze strony uczniów klas starszych, dlatego oni mają świadcząc na zakup podręczników, dla klas od II do VI?

ło mi się widzieć na moim terenie biblioteki szkolnej, w której byłyby warunki do pomieszczenia takiej liczby podręczników, aby można było w nie zaopatrzyć uczniów uczęszczających do danej szkoły.

Uważam więc, że sama idea proponowana przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania jest słuszną, tylko że w większości naszych bibliotek szkolnych nie ma jeszcze warunków do jej realizacji. Stąd projektowane eksperymentalne wypróbowanie systemu racjonalnej dystrybucji na terenie kilku województw, spełni swoje zadanie pod warunkiem, że szkoły, w których ów eksperyment zostanie wprowadzony, będą placówkami o przeciętnych, a nawet trudnych, warunkach lokalowych, gdyż w takich właśnie pracuje wiele jeszcze szkół.

A. WAKSMUNDZKA

A JEDNAK WARIANT PIERWSZY

Uważam, że jednorazowo taką akcję można by było przeprowadzić. Jednak gdyby świadczenie takie miało następować co roku, to mogłoby to narażać na kłopoty.

Nie chcę przez to powiedzieć, że pewnych kwot młodzież na ten cel nie przeznaczy. Na pewno przy właściwym oddziaływaniu wychowawczym nie będzie większych kłopotów. Przeliczając jednak to na złotówki, przy liczbie dzieci w szkole około 450, należałoby przewidzieć rocznie kwotę, poza wpłatą rodziców 50 proc., w granicach 23 tys. złotych, które pokrywałyby komitety rodzicielskie i młodzież, gdyby nie było partycypacji budżetowej.

Jest to kwota spora jak na środki pochodzenia społecznego. Dlatego też dopiero umniejszona o 25-procentową dotację państwa byłaby zupełnie realna.

Drugi wariant mówiący o 100 procentowych opłatach rodziców za podręczniki, a następnie przekazywaniu ich na własność szkoły byłby bardzo trudny do przeprowadzenia, przynajmniej w niektórych środowiskach, co absolutnie nie oznacza, że we wszystkich należałoby z niego zrezygnować.

Zdania mogą być tu jednak podzielone. Dlatego też po głębszej analizie propozycji przedstawionych przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania, przedyskutowaniu ich z nauczycielami szkoły i członkami prezydium komitetu rodzicielskiego szkoły — widzę większą szansę dla wariantu pierwszego.

Jest jeszcze jeden problem: pomieszczeń i odpowiednich szaf do przechowywania podręczników w szkole. Uważam, że przy właściwej organizacji pracy w szkole i niewielkich nakładach szkoły so-

bie poradzą z zakupem szaf czy regałów, chociaż mogą zaistnieć trudności z pomieszczeniami, ich ilością i wielkością w danej szkole.

Pozostaje jeszcze jako otwarta sprawa — opłacania pełnomocników na terenie szkół lub gmin. Uważam, że dotychczasowe marże za rozprowadzanie podręczników są zbyt niskie i należałoby ustalić ryczałt zróżnicowany w zależności od liczby uczniów, odległości od księgarni, w których szkoły się zaopatrują w podręczniki (mam na myśli teren wiejski) i inne może jeszcze kryteria.

Pełnomocnicy do spraw zaopatrzenia uczniów w podręczniki na terenie szkół otrzymywali dotychczas 5 proc. marży od rozprowadzonych książek. Tymczasem kolporterzy za rozprowadzenie książek rolniczych otrzymują 10 proc. a za rozprowadzenie książek politycznych 15 proc. (dane pochodzą od nauczycieli kolporterów).

Stąd niebagatelną chybą sprawą jest ustosunkowanie się Ministerstwa Oświaty i Wychowania — przy nowym systemie zaopatrywania uczniów w podręczniki — do wynagrodzenia za te czynności nauczycieli, którym funkcję taką powierzają dyrekcje szkół. Należy sobie zdawać sprawę z tego, że niezależnie od nauczyciela-pełnomocnika problem ten muszą pełniej, niż dotychczas podjąć całe rady pedagogiczne, dyrekcje i sojusznicy szkół.

Ważnym celem jest chyba i to, aby uczeń nie musiał jak dotychczas „dźwigać” wypełnionej teczki z podręcznikami w drodze do i ze szkoły. Gdy to osiągniemy, będzie to sukces.

MARIAN BUSZKA
Klecko, woj. Poznań

CZEKAMY NA DZIAŁKĘ

Jestem nauczycielem od 1965 roku. Od sześciu lat pracuję w Szkole Podstawowej w Cmolasie, województwo rzeszowskie. Od tego czasu zajmujemy z żoną (jest nauczycielką w Szkole Przystosowania Rolniczego) jeden pokój o powierzchni około 20 metrów kwadratowych, bez oddzielnego wejścia, wynajęty u prywatnego właściciela.

Warunki mieszkaniowe jeszcze bardziej się pogorszyły, gdy powiększyła się nasza rodzina. W 1970 roku urodziła się córka, a w rok później — syn.

W tym czasie studiowałem zaocznie na SN fizykę. Praca w szkole, doksztacanie, wychowywanie dzieci wymagało dużego wysiłku i samozaparcia. Wspólnie dodawaliśmy sobie z żoną otuchy, że przyszłość będzie lepsza. Zaczęliśmy systematycznie oszczędzać z myślą o wybudowaniu domku przy pomocy państwa. Kupiliśmy cegły i drzewo.

W międzyczasie rozpoczęłam studia zaoczne na WSP w Rzeszowie (fizyka). Zamary okazały się jednak nie na nasze siły. Uczył się mogłem tylko nocą. Ale wtedy dzieci budziły się, nie spały. Musiałem więc przerywać naukę. Na złożone podanie do miejscowego urzędu o zmianę mieszkania, nie otrzymałem żadnej odpowiedzi.

A budowy domu nie mogę rozpocząć z braku działki. Staramy się o nią od trzech lat. Trudno mi napisać, jaka jest przyczyna tego stanu. W urzędzie odpowiedzi ciągle jest jedna: „działki będą, ale

kiedy — nie wiadomo”. Jest tu dużo płaszczystek ziemi, zupełnie nie nadających się pod uprawę i można ją przeznaczyć tylko na budownictwo.

Pisałem w tej sprawie do KW PZPR w Rzeszowie. List mój przekazano do rozpatrzenia naczelnikowi gminy. Rezultat taki, że zamiast słownej odpowiedzi otrzymałem pismem: działki w przyszłości będą. Wydałem mi się, że trzy lata to dostateczny okres, by załatwić tę sprawę. Ostatnio dowiedziałem się, że działek nie będzie na wiosnę 1976 roku, „może na jesień...”

Materiały budowlane nam nie szczerzą, brak widoku na zmianę mieszkania, na działkę — również. Oczywiście, można czekać, ale są jakieś granice ludzkiej wytrzymałości. Załujemy tych lat. Będąc w mieście, mielibyśmy już do tego czasu mieszkanie. Uważamy, że to minimum, o które prosimy, powinniśmy otrzymać. Nie chodzi przecież o darowiznę, działkę trzeba kupić.

H. i K. ZASKALSCY
Cmolas, woj. rzeszowski

Od redakcji: Opublikowanie tego listu traktujemy jako interwencję prasową. Jesteśmy przekonani, że zarówno terenowe władze oświatowe, jak i instancja związkowa podejmą starania, by sprawa działki została jak najszybciej pozytywnie załatwiona. Przecież warunki mieszkaniowe nauczycieli to nie tylko ich prywatna sprawa.

Stopniowe rozszerzanie wymienionej tematyki — od spraw życia codziennego poprzez tematy dotyczące życia najbliższego środowiska (miasta, wsi, regionu) i całego kraju do spraw interesujących ludzi na całym świecie.

Będą to w szczególności:

- typowe sytuacje, w których może znaleźć się uczeń przebywający za granicą jako turysta;
- typowe sytuacje, w których może znaleźć się uczeń oprowadzający cudzoziemca po własnym mieście, kraju;
- realia obyczajowe, społeczne i kulturowe, charakterystyczne dla cywilizacji danego kraju (lub krajów);
- tematy o znaczeniu ogólnowiatowym takie jak: ochrona środowiska, kosmonautyka, człowiek a nauka, problemy krajów rozwijających się, sport.

2. Lektura

Tematy lektur dobierane stosownie do wieku i zainteresowań uczniów oraz osiągniętej przez nich znajomości języka, atrakcyjnie ujęte, pobudzające bezpośrednio motywację uczniów do nauki języka; wykorzystujące zarówno poważniejsze za-

interesowania uczniów, jak i ich upodobania w zakresie rozrywki.

W pierwszym etapie nauki lektura obowiązkowa obejmuje łącznie około 30 stron tekstu poza podręcznikiem; w etapie drugim — co najmniej 50 stron tekstu poza podręcznikiem.

SŁOWNICTWO

Systematyczne wprowadzanie w podręcznikach i towarzyszących im nagraniach — w klasie VII około 500, a w klasach następnych po 300-400 nowych jednostek leksykalnych. Jako jednostkę leksykalną przyjmuje się wyraz lub połączenie wyrazowe (o innym znaczeniu niż znaczenie wchodzących w to połączenie wyrazów) użyte w znaczeniu określonym przez dany kontekst sytuacyjny lub werbalny; jednostkami leksykalnymi są również tzw. syntagmy konwencjonalne, tj. stałe połączenia wyrazów swoiste dla danego języka obcego.

Rozszerzanie słownictwa w lekturach szkolnych oraz audycjach radiowych i telewizyjnych dla szkół, a także w innych materiałach przeznaczonych do czytania i słuchania.

Dobór słownictwa w ścisłym związku z celami nauczania, tematyką i sytuacjami, w których uczeń ma nauczyć się posługiwania językiem obcym. Przy doborze i powtarzalności słownictwa decydujące znaczenie mają potrzeby komunikacji językowej. Wykazy wyrazów według częstotliwości ich użycia (słowniki frekwencyjne) odgrywają natomiast rolę pomocniczą i mogą być użyteczne przy decyzjach dotyczących na przykład wyboru jednego z szeregu wyrazów lub wyrażań synonimicznych, zwłaszcza przy opracowywaniu tekstów lektur.

Słowotwórstwo. Istotne dla zrozumienia znaczenia formalnego wyrazów przedrostki i przyrostki głównych klas wyrazów: rzeczowników, przymiotników, czasowników i przysłówków ze szczególnym zwróceniem uwagi na przedrostki i przyrostki „żywe”, tzn. stosowane współcześnie przy tworzeniu nowych wyrazów bądź ich połączeń. Przykłady różnych typów wyrazów złożonych i zestawień; odnajdywanie znaczenia na podstawie ich struktury.

Szczegółowe programy opublikowane będą w dwumiesięczniku „Języki Obce w Szkole” nr 2/1976.

W SIEDLCACH KOCHAJĄ POEZJĘ

Ciepły mrok rozjaśniają palące się na stolikach świece. W ich blasku rysują się kontury nieruchomo siedzących ludzi, wsłuchanych w melodyjne wiersze Sengiusza Jesienina:

„Kraju miły, serce roi
Kopy słońca w kręgach wodnych
Chciałbym zaszyć się, ukoić
w zielonościach tych
studzwnych”

Jesteśmy w siedleckim Klubie Nauczycieli, usytuowanym w gmachu Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Wieczór poezji Jesienina przygotował pracownik naukowy WSP, doc. dr Zygmunt Zbyrowski. Program swój skonstruował tak, by słuchacze mogli prześledzić rozwój twórczości poety na tle jego krótkiego życia. Staranne nagrania recytacji utworów Jesienina w wykonaniu polskich aktorów oraz pieśni-romanse do jego wierszy, śpiewane przez rodaków poety, wzbogaciły i uatrakcyjniły wieczór. Na deser tej duchowej uczty, doc. Z. Zbyrowski przygotował arcy niespodziankę: autentyczne nagranie głosu Jesienina recytującego swój poemat „Pugaczow”.

Siedzieliśmy cicho, zafascynowani urokliwą śpiewnością wierszy poety. Na ogólną prośbę słuchaczy autor programu powtórzył kilka nagrań recytacji i pieśni. Potem nawiązała się ożywiona dyskusja, do której przyczyniła się w dużej mierze specjalnie przygotowana przez doc. Zbyrowskiego fotogazetka, ilustrująca pewne fakty z życia poety.

W dyskusji poruszano sprawę stosunków między Jesieninem a Majakowskim. Nic dziwnego zresztą — twórczość Majakowskiego jest doskonale znana byłalcom klubu. Zupelnie niedawno byli na „Pluskwie”, a w poprzednim tygodniu gościli Wiktorę Woroszyłską, który mówił o życiu i twórczości Włodzimierza Majakowskiego.

Oferty programowe klubu są bardzo bogate. W grudniu ubiegłego roku na przykład członkowie klubu oglądali „Joannę d'Arc” w wykonaniu warszawskiego Teatru Adekwatnego, uczestniczyli w wieczorze „Ambasadorzy muzyki” w Filharmonii Narodowej.

W styczniu Teresa Kublaka-Wojtczak wystąpiła z wieczorem słowno-muzycznym. Fragmenty „Wacława dziejów” zaprezentowali: Krzysztof Kolberger i pianista Cezary Owerkowicz. Jadwiga Homerska recytowała poezje Cypriana Kamila Norwida. Uczestniczą także w koncertach w Filharmonii Narodowej. A ponadto były interesujące prelekcje, spotkania z pisarzem Wacławem Myśliwskim i z reżyserem Bogdanem Porębą.

W programie lutym znalazło się aż pięć wyjazdów na spektakle teatralne, koncert w Filharmonii Narodowej „Mistrzowie kameralistyki” oraz wieczór poezji, na którym Wojciech Siemion recytował „Bał w operze” Juliana Tuwima. A ponadto odbyło się spotkanie z I sekretarzem Komitetu Wojewódzkiego PZPR — Wiktoorem Kineckim, który mówił o Indiach.

Tak atrakcyjny program przyciąga wciąż nowych ludzi, rozszerza się krąg bywalców, którzy do klubu przychodzą jak do serdecznie zaprzyjaźnionego domu, gdzie uroczą gospodyni, jego kierowniczką, Janina Bujalska już od progu wita każdego uśmiechem. Jak najmielszego gościa.

Wśród uczestników spotkań można nauczycieli ze wszystkich typów szkół, włącznie z Wyższą Szkołą Pedagogiczną, a także studentów i przedstawicieli różnych środowisk Siedlec. Niezależnie od tego, czym się zajmują zawodowo, łączy ich chęć aktywnego poznania kultury polskiej i światowej, w czym im Klub Nauczycielski rzetelnie pomaga.

WERONIKA BUDZIŁO

*) Przekład T. Mongrid.

Tadeusz Krekora prowadzi od 10 lat zajęcia z wychowania muzycznego w Szkole Podstawowej nr 2 w Zwoleń. Oprócz zdolności muzycznych ma też zacięcie do majsterkowania i malowania. Już jako uczeń Liceum Pedagogicznego w Kozienicach dorabiał malowaniem pejzaży wiejskich. Pieniądże przeznaczal na kupno książek i instrumentów muzycznych. Myślał nawet niegdyś o studiach technicznych, lecz muzykowanie pochłonięło go bez reszty. Rozwijał swe zainteresowania i uzdolnienia w Szkole Muzycznej w Starachowicach. Zaocznie. Następnie — w WSN. Obecnie studuje w WSP w Kielcach, także na kierunku muzycznym.

Urodził się w Policznej, wiosce oddalanej o 12 km od Zwoleń. Po matce oddziedziczył wrażliwość na piękno, po ojcu — chłopięci upór. Rodzice pozwalali rozwijać chłopcu muzyczne zainteresowania.

— Niech chłopak najpierw w mieście szkołę ukończy, a potem jako muzykant będzie grał na wiejskich weselach — planował ojciec.

Ale Tadeusz nie marzył wcale o karierze wiejskiego gajaka. Po ukończeniu liceum pedagogicznego podjął się: „cudze dzieło uczynić”. Było to szesnaste lat temu. Muzyce pozostał wierny jako nauczyciel wychowania muzycznego.

— Pokutuje jeszcze opinia, że dzieci wiejskie są mniej uzdolnione w tym kierunku od miejskich. Ale to nieprawda — mówi Tadeusz Krekora. — Przychodzi do mnie na przykład matka i powiada: „Mój Jasio nic panu nie zaśpiewa, bo mu Bozia głosu nie

ŚLADAMI KONKURSU

„STAĆ NAS NA LEPIEJ I WIĘCEJ”

PIOSENKA JEST DOBRA NA WSZYSTKO...

niez Społecznym Ogniskiem Muzycznym, które skupia 82 osoby z miasta i okolicznych wiosek. Twierdzi, że ta praca, będąca jak gdyby kontynuacją zajęć w szkole, daje mu nie mniejszą satysfakcję, chociaż pochłania mnóstwo czasu. W szkole uczy wychowania muzycznego w klasach od IV do VIII. Po lekcjach ma jeszcze dodatkowe zajęcia w zespołach. Prowadzi więc w szkole 68-osobowy chór, 36-osobową orkiestrę, 7-osobowy dziewczęcy zespół gitarowy, zespół wokalny gitarowy trzygłosowy złożony z 12 dziewcząt, 10-osobowy zespół dziecięcy grający na instrumentarium Orffa itp.

Różne są formy kształcenia zdolności muzycznych — twierdzi — śpiewanie i gra na instrumentach muzycznych, to sposób najprostszy. Ja wprowadziłem i inne. Moi uczniowie sami komponują melodie do utworów poety-

czy gitarze lub perkusji. Powinien nauczyć się kochać muzykę. Muzyka powinna stać się dla człowieka jego potrzebą, jak powietrze, słońce i woda. Z piosenką łatwiej jest iść człowiekowi przez życie. Piosenka jest dobra na wszystko...

Tadeusz Krekora znalazł też zrozumienie u rodziców, dzięki nim szkolna orkiestra dęta dysponuje pięknymi strojami — obszernymi pelerynami i beretami. W tych właśnie strojach wystąpili uczniowie zwoleńskiej szkoły w telewizji podczas transmisji audycji „Bank Miast”. Wykonali Symfonię g-moll W. A. Mozarta. Do dziś opowiadają o tym wydarzeniu z dumą, zarówno rodzice jak i dzieci.

Doświadczenia pracy pedagogicznej wśród młodzieży posłużyły kol. Tadeuszowi do pisania pracy magisterskiej, pt. „Wpływ twór-

Automatyzacja automatyzacją, lecz nauczyciel odgrywa rolę najważniejszą...

Foto: St. Kopełński

dała”. A potem okazuje się, że Jasio gra, śpiewa i tańczy...

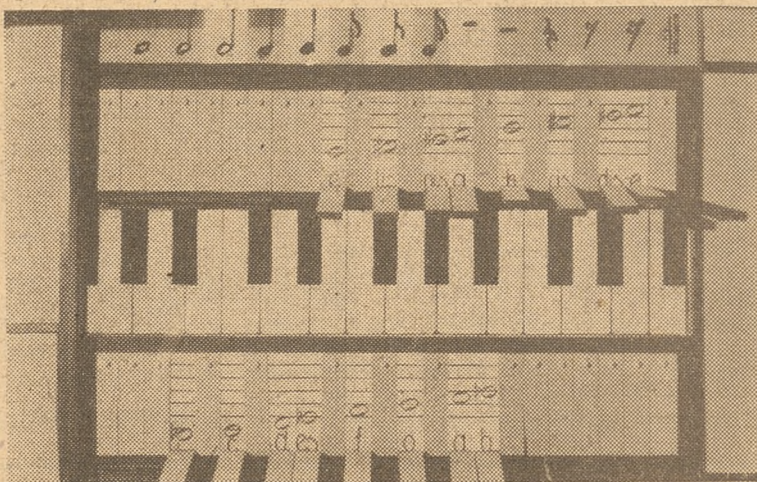
Tadeusz Krekora już na początku roku szkolnego bada przy pomocy testów stopień umuzykalnienia każdego dziecka. Czyni to powtórnie pod koniec roku szkolnego. Okazuje się, że w wyniku jego rocznej pracy, liczba dzieci muzycznie uzdolnionych wzrasta z 60 do 70 proc.

— Nie ma dzieci absolutnie niezdolnych — twierdzi nauczyciel. Jest natomiast świat dorosłych, „głuchych” na potrzeby muzyczne dziecka. To, że dziecko kończy ósmą klasę i nie potrafi śpiewać i posługiwać się instrumentami muzycznymi, nie jest jego winą.

W tym stwierdzeniu kol. Krekora dotyka istoty zagadnienia. W niektórych szkołach wychowanie muzyczne traktowane jest jako przysłowiowe piąte koło u wozu. Najczęstszą przyczyną jest brak odpowiednio przygotowanych nauczycieli. Odczuwa się również brak niezbędnych instrumentów muzycznych. W wielu szkołach nie ma odpowiednich pomieszczeń na zajęcia z tego przedmiotu.

Te braki, nie dotyczą, oczywiście, Szkoły Podstawowej w Zwoleń. W jednej z izb lekcyjnych, Tadeusz Krekora zorganizował pracownię muzyczną z prawdziwego zdarzenia, w czym pomogła mu dyrektorka szkoły, kol. Krystyna Zdziałik. Pracownia wyposażona jest w sprzęt muzyczny, który kosztował pół miliona złotych. Kol. Jan Wodecki, były inspektor szkolny w Zwoleń, systematycznie, latami przydzielał pieniądze na ten cel.

Tadeusz Krekora kieruje rów-

Zapis nutowy na ekranie

Foto: Antoni Szpak

nych. Bawią się w kompozytorów. Staram się, aby potrafili również za pomocą muzyki opowiedzieć o obrazach malarskich. Dużą popularnością cieszy się w szkole: „Klub dobrej płyty”. Raz w miesiącu zbierają się uczniowie, aby posłuchać muzyki poważnej.

— Słuchanie, granie, komponowanie i taniec w rytmie muzyki — to podstawowe formy rozwijające uzdolnienia muzyczne dziecka. Absolwent szkoły podstawowej — mówi — powinien umieć zaśpiewać, zatańczyć, zagrać, choć najprostszą melodię na ulubionym instrumencie: na flecie na przykład, cymbałkach, okarynie, pianinie, organach elektrycznych,

chości dziecięcej na rozwój uzdolnień muzycznych”. Rozmawiany w swoim zawodzie, pomimo że studiując zaocznie, znalazł jednak czas, aby wziąć udział w konkursie: „Stać nas na lepiej i więcej”. Efektem tego jest urządzenie pracowni muzycznej.

W sobotnie popołudnie znalazłem się w Zwoleń, aby zobaczyć jego dzieło i podzielić się z czytelnikami „Głosu” swymi spostrzeżeniami.

— Jeśli chodzi o ideę urządzenia pracowni — zaznacza mój rozmówca na wstępie — to zaczętną ją z programu nauczania wychowania muzycznego, który propaguje na WSP w Kiel-

cach doc. dr. Maria Przychoździńska-Kacizak. Pod jej kierunkiem piszę pracę magisterską. Chodzi o to, aby do maksimum wykorzystać zajęcia z dziećmi podczas godziny lekcyjnej: aby można było realizować program nauczania według najnowszych metod pracy.

Na drzwiach pracowni można przeczytać, że otrzymała ona imię Fryderyka Chopina. Na ścianach portrety genialnego muzyka.

Duża sala pracowni (7,5 x 9 m), w odróżnieniu od klas tradycyjnych, nie ma ławek. Zamiast nich — schodki wyłożone wykładziną dywanową. Podłoga również pokryta dywanem. Ażurowy sufit i żebra ze sklejką zawieszane pod sufitem oraz ściany wycieszone specjalnymi płytkami wpływają na utrzymanie dobrej akustyki. W pracowni znajduje się pięć niewidocznych głośników. Dobre nagłośnienie sali ułatwia prowadzenie zajęć lekcyjnych. Pod sufitem umieszczony jest jeden mikrofon, drugi — ruchomy znajdujący się na środku sali. Posługując się mikrofonem, dziewczęta i chłopcy uczą się obycia z estradą.

Ważną funkcję w pracowni spełnia meblościanka. Znajdują się w niej zestawy pomocy naukowych, płytotele, taśm magnetofonowych, czasopisma specjalistyczne, zeszyty i książki uczniów, narzędzia do naprawy urządzeń i instrumentów muzycznych. Zgromadzone tu także różnorodne instrumenty muzyczne: perkusje, mandoliny, flety, okaryny, cymbały, akordeony, harmonijki ustne, gitary; słowem cały majątek. Pianino i organy elektryczne ustawiono na środku sali, w pobliżu pulpitu sterowniczego.

Rzuca się w oczy brak tradycyjnej tablicy. Jej miejsce zajmują trzy ekrany. Korzysta z nich nauczyciel, kiedy posługuje się episkopem i grafoskopem. Wystarczy kluczykiem otworzyć szafkę w meblościance, a włącza się adapter lub magnetofon. Można odtwarzać lub nagrywać muzykę w zależności od potrzeb.

Automatyzacja automatyzacją, ale centralną postacią w pracowni jest jednak nauczyciel. Często korzysta on z pulpitu sterowniczego, który spełnia różnoraką funkcję. Z tego miejsca kieruje urządzeniami pracowni. Naciśnięcie na przycisk i włącza się nawilżacz powietrza. Naciśnięcie drugiego przycisku i już pracuje wentylacja. Podobnie zautomatyzowano zasłanianie okien.

Za pomocą episkopu rzuca się przezroczą na ekran. Kolejność i ostrość obrazu reguluje się automatycznie przez przycisk pulpitu sterowniczego. Grafoskop przekazuje na ekran gotowy obraz pięciolini. Podobnie pismo muzyczne. A więc oszczędność czasu.

Na ścianie frontowej, oprócz trzech ekranów widoczna jest podświetlana klawiatura. Odsłania się poszczególne drewniane klapki i... można układać szeregi gamowe. Ta zabawa umożliwia dziećmi szybsze opanowanie gry na instrumentach klawiszowych. Nauczycielowi zaś pozwala na prowadzenie zajęć teoretycznych.

W pulpicie sterowniczym znajduje się instrument klawiszowy, tzw. klawiset. Służy on do gry na lekcjach i do zapisu nutowego na ekranie. Za nicieńnięciem „klawiseta” na podświetlanym ekranie ukazuje się na pięciolinii obraz nutowy granej melodii. Ten ekran również spełnia rolę tablicy. Dzięki „klawisetowi” i ekranowi stosuje się na dziecko oddziaływanie wielozmysłowe: słuchowe i wzrokowe. To urządzenie pomaga w kojarzeniu odległości muzycznych z obserwacją odległościową wzrokową. Pomaga zatem w śpiewaniu z nut.

Od tych wszystkich objaśnień technicznych może się laikowi w głowie zakręcić. Jeszcze ostatni rzut oka na pracownię muzyczną. Na jednej ze ścian zawieszono wiele dyplomów zdobytych przez uczniów w różnych konkursach muzycznych. Wiszą tu również dwa dyplomy przyznane kol. Tadeuszowi Krekorowi przez Kuratorium Oświaty i Wychowania w Kielcach: „za uzyskanie pierwszego miejsca w wojewódzkim konkursie na pracownię wychowania muzycznego”. Pierwszą pracownię muzyczną urządził w 1967 roku, drugą w 1971, trzecią w roku 1975, jako uczestnik konkursu „Stać nas na lepiej i więcej”.

— A co z dwoma poprzednimi pracowniami?

— Przekazałem je do innych szkół, kolegom. Własną postanowiłem wzbogacić o nowe rozwiązania techniczne. To co było dobre pięć lat temu, już mnie nie zadowala...

STANISŁAW CZERWIŃSKI

DOM NAUCZYCIELA

w Warszawie informuje

Kierownictwo Domu Nauczyciela Zarządu Głównego ZNP w Warszawie przy ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 31/33 informuje, że:

Nasz dom ma wyposażenie obowiązujące w hotelach drugiej kategorii. Składa się on z części hotelowej z pokojami jedno- i dwuosobowymi oraz apartamentami i z części turystycznej z pokojami wieloosobowymi (3-, 5-, 6-osobowe).

Każdy członek ZNP, zamierzający korzystać z noclegów, powinien przesłać zamówienie na piśmie, w terminie 14 dni przed planowanym przyjazdem do Warszawy. Kierownictwo Domu Nauczyciela obowiązane jest udzielić odpowiedzi zainteresowanemu. Przesłanie zamówienia w krótszym terminie uniemożliwi udzielenie zainteresowanemu odpowiedzi, czy są wolne miejsca, a tym samym, czy nocleg może być przyznany.

Przy indywidualnym zamówieniu noclegów należy podać: imię i nazwisko; adres zamieszkania; czas pobytu (od-do); numer legitymacji ZNP oraz oświadczenie dotyczące pokrycia kosztów w przypadku niewykorzystania zamówionych, a nie odwołanych noclegów (odwołanie powinno nastąpić nie później niż na trzy dni przed terminem, na który nocleg został zamówiony).

Rezerwacja zbiorowa (wycieczki, kursy itp.) powinna być dokonana przez organizatorów na piśmie z wyprzedzeniem 3 miesięcy, z podaniem warunków od-

płatności oraz z zobowiązaniem pokrycia kosztów w przypadku niewykorzystania i nieodwołania całości zamówienia bądź części (odwołanie powinno nastąpić nie później niż siedem dni przed terminem realizacji).

W myśl obowiązującego regulaminu — pobyt w Domu Nauczyciela nie może być dłuższy aniżeli 7 dob hotelowych (nie dotyczy to rezerwacji zbiorowych). Doba hotelowa trwa od godz. 12.00 do 12.00 następnego dnia.

Członkowie ZNP, po okazaniu ważnej legitymacji związkowej, mogą korzystać ze zniżki w opłatach za noclegi zgodnie z niżej podanym cennikiem: za pokój jednoosobowy — 55 zł; za pokój jednoosobowy z przystawką — 80 zł; za pokój dwuosobowy — 80 zł; za apartament — 200 zł. Natomiast miejsce w pokoju wieloosobowym, w części turystycznej, kosztuje — 25 zł.

Członkowie najbliższej rodziny (żona lub mąż oraz dzieci) mają również prawo do zniżki, ale jedynie pod warunkiem, że korzystają z noclegu razem z osobą uprawnioną do zniżki.

Emeryci — członkowie ZNP korzystają z dodatkowej zniżki w opłatach za noclegi — przez pierwsze trzy doby płać tylko 9 zł za miejsce w części turystycznej.

Przy zakwaterowaniu grup należy przedłożyć w recepcji listę imienną uczestników, w której obok danych personalnych należy zaznaczyć przynależność do ZNP

z numerem legitymacji związkowej.

Na terenie Domu Nauczyciela znajdują się trzy punkty żywienia, z usług których mogą korzystać goście indywidualni oraz uczestnicy zbiorowych wycieczek nauczycielskich zakwaterowanych w hotelu.

Do dyspozycji wszystkich gości indywidualnych jest kawiarnia kat. IV mieszcząca się na parterze oraz Bar Szybkiej Obsługi kat. IV usytuowany na I piętrze.

Kawiarnia czynna jest codziennie od godz. 10.00 do 23.00. Prowadzi się w niej sprzedaż napoi zimnych, gorących, alkoholowych oraz wyrobów ciastkarskich.

Bar Szybkiej Obsługi czynny jest codziennie od godz. 7.00 do 22.00 z przerwą od 13.00 do 14.00. W dni wolne, niedziele i święta bar czynny jest od 8.00 do 21.00 z przerwą od 13.00 do 14.00.

W barze sprzedaje się wyroby garmazeryjne, nabiałowe, cukiernicze i różne napoje (z wyjątkiem alkoholowych).

Uczestnicy wycieczek zorganizowanych mogą korzystać z posiłków całodziennych w stołówce Domu Nauczyciela. Warunkiem korzystania przez grupę z żywienia zbiorowego jest zakwaterowanie w hotelu.

Wyżywienie całodziennie kalkulowane jest w granicach od 80 do 120 zł. Koszt jednego posiłku zamawianego przez grupę kształtuje się następująco: śniadania lub kolacje od 25 do 35 zł; obiad od 30 do 50 zł. Posiłki te wydawane są w czasie: 8.30—9.00 — śniadania; 14.30—15.30 — obiady; 17.30—18.30 — kolacje.

Na wszelkie usługi o charakterze zbiorowym, tj. na noclegi i żywienie, zamówienia pisemne należy składać na trzy miesiące przed datą realizacji.

W wypadku zmian należy zawiadomić Dom Nauczyciela najpóźniej na dwa tygodnie przed ustalonym terminem.

dyrektor

KAZIMIERZ SOBKOWICZ

ZMARLI

5 maja 1975 roku zmarł kol. WŁODZIMIERZ FLORKOWSKI, długoletni nauczyciel gimnazjów, doktor filozofii.

Cześć Jego pamięci!

18 września 1975 roku zmarła w Jarosławiu kol. JADWIGA MICHAŁOWSKA, była długoletnia nauczycielka Szkoły Podstawowej w Siedliszczach Małych, powiat Kosiów na Wołyniu. Członek ZBoWiD.

Cześć Jej pamięci!

8 września 1975 roku zmarł, w trakcie pełnienia obowiązków służbowych, kol. JAN SARTANOWICZ, długoletni dyrektor Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Wejherowie, województwo gdańskie.

Przez wiele lat pracował w szkolnictwie specjalnym na ziemi gdańskiej, początkowo w Elblągu, a od 1962 roku w Wejherowie.

Za swoją długoletnią pracę nauczycielską i społeczną odznaczony został Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi. Odszedł na zawsze zasłużony wychowawca, ofiarny działacz oświatowy i społeczny, człowiek wielkiego serca i umysłu, który swoje pracownictwo i twórcze życie poświęcił dzieciom. Szkolnictwo specjalne ziemi gdańskiej poniosło dotkliwą, bolesną stratę.

Cześć Jego pamięci!

Dnia 19 grudnia 1975 roku zmarł w Warszawie kol. ANTONI HANKE-RAWSKI, z wykształcenia plastyk.

W latach 1945—1947 odbywał służbę wojskową i uczestniczył w II wojnie światowej. Od 1947 roku rozpoczął pracę w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Pruszkowie, gdzie uczył do września 1966 roku. Z kolei przechodził do pracy w byłym Okręgowym Ośrodku Metodycznym województwa warszawskiego na stanowisko kierownika sekcji wychowania plastycznego. Prowadził także zajęcia plastyczne na centralnych kursach wakacyjnych dla nauczycieli wychowania plastycznego.

Prace malarskie kol. Antoniego Rawskiego i jego uczniów były ekspozowane na ponad 80 wystawach, w tym na kilku wystawach zagranicznych.

Od momentu powołania IKNiBo pracował w nim na stanowisku starszego wykładowcy.

Był aktywnym działaczem związkowym, pełnił między innymi funkcję wiceprezesa Rady Zakładowej ZNP przy IKNiBo w Warszawie-Rembertowie. Był również aktywnym działaczem Związku Polskich Artystów Plastyków.

Za wyróżniającą pracę społeczną i zawodową otrzymał Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi, Odznakę Grunwaldzką.

Cześć Jego pamięci!

Podajemy dalsze wyniki zakończonych partii w Finale II Turnieju i półfinałach III Turnieju ZNP.

Finał
Przybylski 0 Kemirski. Przybylski 1/2 Machura. Przybylski 1 Bartkowiak. Kanonowicz 1 Pogoda. Kemirski 1 Bartkowiak.

Półfinały
I grupa
Majewski 1/2 Donajski. Majewski 1 Ozor. Gniot 1/2 Lelik. Gniot 1 Ozor. Dżuban.

II grupa
Madszewski 1/2 Iwanicki. Kujalowicz 1/2 Stepien.

III grupa
Wójcicki 1 Goździewski. Lamparski 1 Jackowski. Padula.

IV grupa
Matczyński 1 Mogilnicki. Piechowiak. Jaroszyński 1 Mogilnicki. Szufiak. Piechowiak. Koźbiał 1 Wątroba. Paw-

luczenia 1 Czajkowski. Mogilnicki. Wątroba. Czajkowski 1 Piechowiak. Rabicki 1 Mogilnicki. Krupa 1 Mogilnicki. Szufiak.

V grupa
Podolski 1 Ziemia. Ociewa 1/2 Fedurek. Zygmunt K. 0 Fedurek. Zygmunt K. 1 Kędzior. Szczęgielski 1/2 Łoskotyński. Szczęgielski 1 Ziemia. Chrzanowski 1 Ziemia. Ziemia 0 Fedurek. Kędzior 1 Myczkowski.

VI grupa
Mierzejewski 1 Durczok. Rogacewicz. Milewski. Anyzko. Wiktorzak 1 Anyzko. Durczok 0 Smierciak. Chwałowicz 1 Anyzko. Jarecki.

VII grupa
Gałuszka 1 Badziąg. Lupiński 1 Ostrowski.

VIII grupa
Zmorzyński 1 Szylar. Donigiewicz. Kot. Zagórski. Siniak 0 Donigiewicz. Kwas 1 Kot. Donigiewicz 1 Adamczyk.

IX grupa
Świerczyński 1 Stefański. Świerczyński 0 Rostkowski. Świerczyński 1/2 Kalita. Marcinkowski 1 Stefański. Jędrzejewski. Marcinkowski 1/2 Kalita. Dziłonek 1 Gasior. Stefański 0 Gasior. Gasior 1 Kalita.

Pod redakcją

Bogdana Kusińskiego

Nowości Wydawnicze

BELETRYSTYKA

Ion Drute: LIŚCIE SMUTKU. PAX, Warszawa 1976, s. 198, cena 25 zł.

Włodzimierz Wnuk: MOJE PODHAŁE KU TATROM. PAX, Warszawa 1976, s. 342, cena 65 zł.

Francesco Jovine: ZIEMIE SACRAMENTO. PAX, Warszawa 1976, s. 256, cena 50 zł.

Jan Dobraczyński: LISTY NIKODEMA. PAX, Warszawa 1976, s. 422, cena 70 zł.

Jadwiga Chamiec: TRÓJKOLOROWA KOKARDA. Wyd. Poznańskie, Poznań 1976, s. 288, cena 23 zł.

Tadeusz Papier: CICHE JEZIORA. Wyd. Łódzkie, Łódź 1976, s. 150, cena 13 zł.

Stanisław Mijas: OJCZYŻNA W OJCZYŻNIE. Wyd. Łódzkie, Łódź 1976, s. 242, cena 25 zł.

Stanisław Kowalewski: MIŁOSNE ZASADZKI. PIW, Warszawa 1976, s. 205, cena 20 zł.

Margaret Schlauch: STARE SĄGI ISLANDZKIE. Wiedza Powszechna, Warszawa 1976, s. 144, cena 15 zł.

Edward Kopczyński: ZEMSTA KOBRY. Wyd. Łódzkie, Łódź, 1976, s. 126, cena 25 zł.

Wiktor Dolińska: CO MÓWIĄ NASZE SNY. WL, Kraków 1976, s. 123, cena 20 zł.

Józef Ignacy Kraszewski: BRACIA ZMARTWYCHWSTAŃCY. LSW, Warszawa 1976, s. 468, cena 70 zł.

ALBUMY

Anna Klubówna: KRAJOBRAZ Z TEJZA. Sylwetki artystów od Fidiaza do Picassa. KIW, Warszawa 1976, s. 307, cena 100 zł.

POEZJA

Jerzy Grupiński: W DOM JAK W KALENDARZ. Wyd. Poznańskie, Poznań 1976, s. 76, cena 10 zł.

Krzysztof Kamil Baczyński: UTWORZY WYBRANE. WL, Kraków 1976, s. 295, cena 35 zł.

HISTORIA

OPRACOWANIA LITERACKIE, KULTURA

Stefania Skwarczyńska: POMIEDZY HISTORIA A TEORIA LITERATURY. PAX, Warszawa 1976, s. 327, cena 100 zł.

G. G. Coulton: PANORAMA ŚREDNIOWIECZNEJ ANGLII. Przełożył Tadeusz Szafar. PIW, Warszawa 1976, s. 804, cena 190 zł.

Gabriela Pauszer Klonowska: W CIENIU NALECZOWSKICH DRZEW. Opowieść o Bolesławie Prusie. Wyd. Lubelskie, Lublin 1976, s. 200, cena 18 zł.

MAŁY SŁOWNIK KULTURY ANTYCZNEJ. Wiedza Powszechna, Warszawa 1976, s. 674, cena 110 zł.

POLITYKA, EKONOMIA

Z DZIEJÓW RUCHU LUDOWEGO W PRL. Praca Zbiorowa pod redakcją Zygmunta Hemmerlinga. LSW, Warszawa 1976, s. 282, cena 80 zł.

Antoni Horst: EKOLOGIA CZŁOWIEKA. Wiedza Powszechna, Warszawa 1976, s. 248, cena 20 zł.

Karol Marks, Fryderyk Engels: DZIEŁA. T. 36. KIW, Warszawa 1976, s. 845, cena 30 zł.

III PLENUM KC PZPR. KIW Warszawa 1976, s. 47, cena 6 zł.

Plotr Łossowski: MIEDZY WOJNĄ A POKOJEM. Niemiecki zamysł wojenny na wschodzie w obliczu traktatu wersalskiego. Marzec—czerwiec 1919 roku. KIW, Warszawa 1976, s. 354, cena 55 zł.

MILITARIA

Karol Bunsch: WARNA 1444. MON, Warszawa 1976, s. 156, cena 8 zł.

Stanisław Szostakowski: NA BARYKADACH WOLNOŚCI. Z dziejów walk o wolność naszą i waszą (1832—1866). Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1976, s. 113, cena 11 zł.

Audycje NURT

W TELEWIZJI

Poniedziałek, 12 kwietnia, godz. 15.55, program I, psychologia: „Rozwój i formowanie odporności emocjonalnej i samokontroli”, wykł. doc. dr. hab. Maria Tyszkowa, Instytut Psychologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Powtórzenie w piątek, 23 kwietnia ok. godz. 22.00, program II.

W RADIU

Wtorek, 13 kwietnia, godz. 20.05, program I, pedagogika: „Nowoczesne metody nauczania i uczenia się. Cz. I”, wykł. doc. dr. hab. Władysław Zaczynski, Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego. Powtórzenie w środę 14 kwietnia, godz. 6.05, program I.

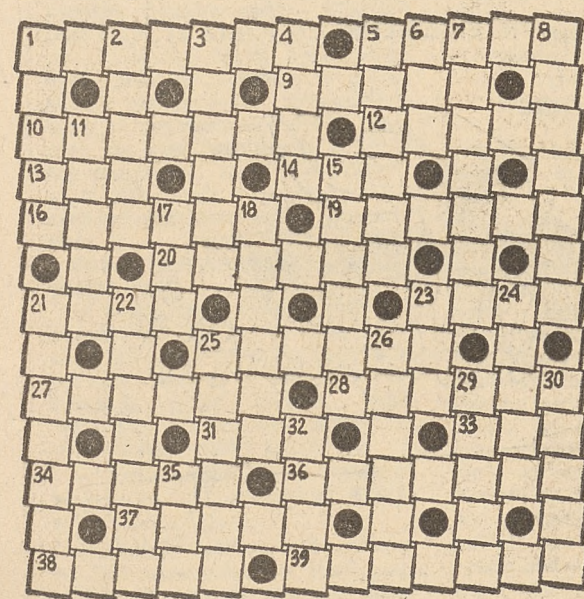
Czwartek, 16 kwietnia, godz. 20.05, program I, pedagogika: „Nowoczesne metody nauczania i uczenia się. Cz. II”, wykł. doc. dr. hab. Władysław Zaczynski, Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego. Powtórzenie w piątek 16 kwietnia, godz. 6.05, program I.

OGŁOSZENIA DROBNE

Małżeństwo z wykształceniem wyższym magisterskim: filologia polska i rosyjska oraz kilkulatnią praktyką — przyjmie pracę w szkole średniej. Warunek mieszkanie rodzinne. Oferta nr 21764 Biuro Ogłoszeń Kielce.

Najtańszy żywopiół z morwy, liście do hodowli jedwabników, porcja nasion na 100 m żywopiołu z instrukcją 100 zł. — za pobraniem wysłać. Gospodarstwo Morwowo-Rolne, Józef Drzeń, 99-208 Pęczniew, sieradzkie. Wysył do 20 maja.

KRZYŻÓWKA NR 5

POZIOMO: 1) wodospad, 5) mianowanie na wyższe stanowisko, 9) starożytna machina obciążająca, 10) figura stylizowana, 12) sukulenty, 13) cyrk lodowcowy, 14) kędzior, 16) miłośnik, 19) pomieszczenie pilota, 20) rzadkie imię męskie, 21) krzesło monarchy, 23) stolica Jemenu, 25) część aparatu fotograficznego, 27) sól kwasu azotowego, 28) zielona papuga z Nowej Zelandii, 31) przedwojenny bokser polski, 33) termin szachowy, 34) broń drzewcowa, używana w XVII wieku przez Kozaków zaporoskich do walki konnej i pieszej, 36) w notacji muzycznej pionowa kłama łącząca początki pięciolinii, 37) złota moneta we-necka bita od 1284 roku, znana szerzej pod nazwą dukata, 38) największa rzeka Francji, 39) chustka zwykle trójkątna, noszona na szyi, zwłaszcza przez kobiety.

PIONOWO: 1) okłaski za pieniądze, 2) pierwsze mleko po porodzie, 3) opowieść, najczęściej bajka zakończona morałem, 4) postępowy działacz polityczny Indii, 5) góry w Birnie, 6) lewy dopływ Dunaju, 7) przeciwieństwo syntezy, 8) rodzaj rozrywki umysłowej, 11) miasto w pld. Belgii, przy ujściu Samby do Mozy, 15) odpadkowa, skrajna deska okrągłaka, 17) pias rytmiczny, 18) morski ślimak przodokształny o masywnej muszli, 21) żagiel z grubego płótna, podnoszony przy sztormowej pogodzie zamiast grotzga, umocowany tylko do masztu, 23) teren przyległy, rejon, 23) sieć rybacka, 24) najcięższe zbrojne, 25) duży statek żaglowy w XV—XVI wieku, 26) lichej utwór literacki, 29) przedstawiciel jednego z plemion Indian, 30) jesienne sianokosy, 32) tytuł powieści Zoli, 35) produkt mleczny.

ROZWIĄZANIE KRZYŻÓWKI NR 4

Za prawidłowe rozwiązanie krzyżówki nagrody książkowe otrzymują następujący kol. kol.: MARIA BURLEWICZ — Kwidzyn, MARIA i KRYSZYNA ŁOZIŃSKIE — Lubomierz, HANNA HANISZEWSKA — Kępno, STANISŁAWA GAS — Pabianice, ALEKSANDER SZAREK — Lubawa.

KAZIMIERZ WIELKI czyli ogromne rozczarowanie

A wydawać by się mogło, iż powinniśmy się tylko cieszyć, że po serii filmów martyrologicznych, filmów opowiadających o najbardziej tragicznych losach naszej historii, mamy nareszcie dzieła przypominające najwspanialsze karty narodowych dziejów.

Bo nie ulega chyba wątpliwości, że niezwykle trudno kształtować u młodych poczucie dumy narodowej, uczyć ich właściwego spojrzenia na naszą historię i tradycję, gdy na ekranie głównie obrazy przedstawiające czasy — to prawda, że bohaterskie — ale jednak takie, gdy nasz państwowy los i byt stawały pod znakiem zapytania, gdy liczyła się głównie odwaga i umiejętność władania bronią.

Nic przeto dziwnego, że z taką nadzieją czekamy zawsze — a myślę, tu, oczywiście, o środowisku wychowawców — na każde dzieło, które może wnieść do naszej wyobraźni historycznej nieco odmienne barwy i gamy. Które by odbiegało od owej — z całą pewnością niepokojącej trochę z pedagogicznego punktu widzenia — jednostronności.

Tak, nie ma co ukrywać: potrzebne są nam — i to bardzo — filmy przypominające również pełne sławy i chwały karty z naszych dziejów. Właśnie zważywszy na to, by świadomość patriotyczna młodego pokolenia nie wiazała się niemal wyłącznie z martyrologią i bohaterskim przelewem krwi.

W tym kontekście staje się rzeczą oczywistą, że ze szczególnym zainteresowaniem czekaliśmy na film przypominający lata wielkiej potęgi Rzeczypospolitej — czasy najwybitniejszego władcy, jakim był bez wątpienia Kazimierz Wielki.

Ale, niestety, spotkało nas ogromne rozczarowanie. Niepowetowana to szkoda społeczna. I może nie tyle z tego względu, że przedsięwzięcie zakończyło się fiaskiem artystycznym, co z tej właśnie racji, iż zaprzepaszczone ogromną szansę edukacji historyczno-obywatelskiej. Szansę autentycznego zainteresowania dzisiejszych czternasto- i szesnastolatków naszym największym władcą, postacią tak niezwykle ciekawą i intrygującą, królem, który stał się symbolem narodowego rozumu i gospodarności.

A szansę tę zaprzepaszczone, bo na ekranie nie mamy w zasadzie ani portretu Kazimierza Wielkiego, ani prawdy o jego kilkudziesięcioletnim panowaniu. Film Ewy i Czesława Petelskich (którzy są nie tylko reżyserami, lecz także twórcami scenariusza) to tylko pewne, niczym w zasadzie nie połączone, epizody i anegdoty z życia króla. To przypadkowo dobrane wypisy z jego dziejów. Sam zaś król jest w filmie postacią nijaką, bezwolną, nie pochłoniętą w zasadzie żadną ideą polityczną.

I wcale nie ratuje sytuacji fakt, że rolę króla odtwarza bardzo dobry aktor, jakim jest z całą pewnością Krzysztof Chamiec. Cóż jednak z tego, że rolę tytułową powierzono nieprzeciętnemu aktorowi, skoro nie ma on w zasadzie z czego zbudować bogatej, zmieniającej się różnymi barwami postaci, skoro sceny, które ma do dyspozycji, nie stwarzają okazji do zarysowania nieprzeciętnej osobowości króla.

I choć twórcy wykazali bardzo dużo troski o realia, to przecież trudno nie zauważyć, że nawet najbardziej pieczołowicie dobrane kostiumy i dekoracje nie składają się jeszcze na prawdę o epoce i jej głównych bohaterach, na prawdę historyczną. Bo nie mamy chyba do czynienia z ową prawdą — jeśli nie rozumiemy motywów poszczególnych działań, jeśli nie ma próby rozszyfrowania pobudek takich a nie innych decyzji, dogłębnego ich zrozumienia.

Ale w filmie poświęconym Kazimierzowi Wielkiemu niestety, nie ma tego wszystkiego. Tak więc, patrząc na dzieło Petelskich, doprawdy trudno uwierzyć, iż pewien współudział w powstawaniu tego filmu mają również

profesorowie Aleksander Geysztor i Zdzisław Kaczmarek, którzy byli konsultantami historycznymi.

Nade wszystko zaś trudno oprzeć się refleksji, iż tym młodym, którzy obejrzel „Kazimierza Wielkiego”, będzie już teraz niezwykle trudno wytłumaczyć, iż bohater tego obrazu — to ten sam władca, który położył podwaliny pod trzy stulecia potęgi i chwały Rzeczypospolitej. Który zreformował system obronny, ustawodawstwo, sądownictwo, administrację. Którego wszystkie poczynania służyły konsekwentnie umacnianiu państwa.

Który — przypomnijmy tu już

nieco dokładniej 12 maja 1364 roku wystawia akt erekcyjny, głoszący niedługą w całej Europie, uczelni krakowskiej. Uczelni składającej się z trzech wydziałów: nauk wyzwolonych, prawa i medycyny, a rozbudowującej szczególnie — zgodnie z potrzebami kraju — wydział prawny, chlubiący się aż 8 katedrami: 3 — prawa kanonicznego i 5 — rzymskiego.

Który — jak to przypomina między innymi Anna Klubówna w pracy, jaka się właśnie ukazała pt. „Ostatni z wielkich Piastów” — wybudował 55 zamków, 34 kościoły i 27 miast otoczył murami...

Który — zgodnie z „Kronikami” Jana z Czarnkowa — „...zamek krakowski przyozdobił podziwu godnymi budowlami, wieżami, rzeźbami, malowidłami i dachami wielkiej piękności (...) miasta i zamki opatrzył bardzo silnymi murami, domami, wysokimi wieżami, głębokimi rowami oraz innymi urządzeniami obronnymi na chlubę narodu, a na ochronę i bezpieczeństwo królestwa polskiego...”

Który — jak to określa Paweł Jasienica, a co jest bez wątpienia szczególnie godne uwagi, zważywszy na fakt, że był to przecież wiek XIV — „umiał znaleźć kompromis między koniecznościami państwa a zwykłym ludzkim dążeniem obywateli do osobistego szczęścia”.

Ale oglądając film niezwykle trudno uwierzyć, że mamy o to do czynienia z władcą, który doprowadził kraj do tak wielkiej potęgi, który był człowiekiem przerażającym najwyraźniej swych współczesnych, którego nie bez powodu nazwano „genialnym mężem stanu”.

Tak więc przykład „Kazimierza Wielkiego” ukazuje chyba szczególnie jaskrawo, jak niełatwą sprawą jest kształtowanie świadomości historycznej, od jak różnych czynników ona zależy i jak

wielu partnerów — obok szkoły — bierze udział w tym procesie.

A jest sprawą oczywistą, że wyjątkowo ważnymi partnerami wychowawców są w tym względzie twórcy, zwłaszcza zaś filmowi, którzy mogą przeciw w szczególności cenny sposób — bo poprzez emocje — dostępne jak najszerzym kręgom — kształtować wyobraźnię historyczną młodych.

I dlatego tak bardzo niepokoi i martwi pedagogów fakt, gdy zawodzi dzieło, przed którym otwierały się szczególne szanse mądrej i skutecznej edukacji historycznej.

HENRYKA WITALEWSKA

ZGADYWANKA

*Znacie?
No to...
odpowiedzcie*

Nasze „zgadywanki” cieszą się coraz większym powodzeniem. I coraz więcej nadchodzi odpowiedzi poprawnych. Na pytania „Zgadywanki nr 3”, poświęconej kobietom, dobrze odpowiedzieli aż 42 osoby.

Zgodnie z przyjętą zasadą, nim podamy nowe cytaty do odgadnięcia, przedstawiamy prawidłowe rozwiązania poprzedniej „Zgadywanki” i wykaz uczestników, któ-

rzy odgadli autorów zaprezentowanych tekstów.

AUTORZY: 1) Ignacy Krasicki; 2) Seweryn Goszczyński; 3) Gabriela Zapolska; 4) Józef I. Kraszewski; 5) Julian Korsak; 6) Adam Mickiewicz; 7) Tomasz Zan.

Poprawne odpowiedzi nadesłali: H. Bartocka, Strzelno; J. Bisok, Skoczów; S. Bidzińska, Ujście; Z. Brzeziński, Gościadź; T. Brzozowska, Rogozina; H. Budna, Strzelno; E. But, Ręczynek; W. Dopierała, Strzelno; E. Frackowiak, Gniezno; H. Glińska, Strzelno; I. Jagodzińska, Mogilno; R. Janicka, Gniezno; A. Jaroszevska, Gębice; D. Jedrzejewska, Gąbin; M. Józwiak, Strzelno; I. Kasza, Strzelno; U. Krawczak, Rzędzów; A. Kluz, Łanów; M. Krauze, Czechowice-Dziedzice; M. Kubiak, Proszyska; E. Makara, Stary Targ; M. Marzeńska, Międzyrzec Podlaski; G. Mieleżyńska, Nożyczyn; M. Nalewaj, Strzelno; A. Nowak, Mogilno; K. Paciorek, Krzekatowo; K. Pańko, Grudynia; U. Piwek, Strzelno; J. Predkiel, Wejherowo; H. Przybyła, Szczepanowo; H. Rosińska, Ciechry; B. Sepolska, Strzelno; H. Seweryn, Kruszwica; J. Stopień, Środa Wielkopolska; J. Sptawinska, Pruduk; S. Szczekocka, Opatów; A. Szaszkowski, Skulsk; D. Ślugaj-Aszkowska, Bydgoszcz; M. Wojciechowska, Białystok; D. Wękka, Strzelno; H. Zomerska,

Strzelno; B. Zawadzki, Bielsko-Biala.

Nagrody wylosowali: Teresa Brzozowska, Rogozina; Anna Nowak, Mogilno; Krystyna Paciorek, Krzekatowo; Jan Predkiel, Wejherowo; Stefania Szczekocka, Opatów.

ZGADYWANKA NR 4

- 1) Smola tak nie przylega do szaty, jak niesława do imienia...
- 2) Mówię — bom smutny — i sam pełen winy.
- 3) W potrzebie, mówią, doznać przyjaciela.
- 4) Ręka umywa ręce, noga nogi wspiera...
- 5) Niech prawo zawsze prawo znaczy, a sprawiedliwość — sprawiedliwość.
- 6) Naród jest panem naszym, wie co pożyteczne, Co dla kraju szkodliwe, a co jest bezpieczne.
- 7) Wolność czynu leży w nas i nie może być nadana.
- 8) Chlubniej być mi Polakiem niżli Rzymianinem.

FRASZKI

DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA

Gdy opuszcza szkołę młodzież niedojrzała, to znak, że nie dorósł do zadań bakałarz.

OPERATYWNE KÓŁKO

Spośród rozlicznych kół i zespołów, gdy podsumowań przyszła pora, to wyszło na jaw, że działa tylko Kółko Przyjaciół Dyrektora.

ANEKS DO POHOSPITACYJNYCH ZALECEŃ PRZYSTOJNEJ DYREKTORKI

Na próżno wokół szaf pożałowań nieprzystojnych nie-cisz, bo jak zalecać się do ciebie, jeżeli tego nie zalecisz?

MÓJ MINI PROTEST-SONG

Dokształcać... dokształcać... do-kształcać... Piosenkę tę znam i rozumiem. Tylko doradźce mi jak do-kształcić tego, kto nie nie umie?

Wacław Klejmont

NIKT

Nikt dotychczas, jak świat światem, nie zdobył miłości batem.

Józef Bułatowicz

MODLITWA DO ZEUSA

Zeusie, królu wszystkich bogów, co piorunami rządzisz wszechwładnie strzelaj — na miły Bóg — w mych wrogów, a nie na ślepo — gdzie popadnie.

Stanisław Turczyn

TAKIE SOBIE MYŚLI

Nie tylko sprawni fizycznie — stają na głowie.

*

Nie wystarczy patrzeć, żeby mieć oczy otwarte.

*

Gdy się nie ma złotych rąk, dobra i żelazna ręka.

*

Dla chleba pada przed szefem płackiem.

*

Twarz można zmieniać bez przeszczepu.

Bogusław Wleczorek

*

Oduczenie jest jedną z najtrudniejszych form douczania.

*

Żle, gdy dyrektor nie zna uczniów z własnej szkoły, gorzej jeśli nauczyciele z trudem rozpoznają dyrektora.

*

Trudno nazwać szkołę kuźnią młodych talentów, jeśli utalentowani uczniowie spełniają w niej tylko rolę uciążliwych terminatorów.

Eugeniusz Korkosz

REZERWY W SZKOLE

Zgodnie z duchem czasu i zgodnie z tematem postanowiono... A zatem:

bo palą papierosy. — Obniżyć sprawowanie dziewczętom za podrywanie...

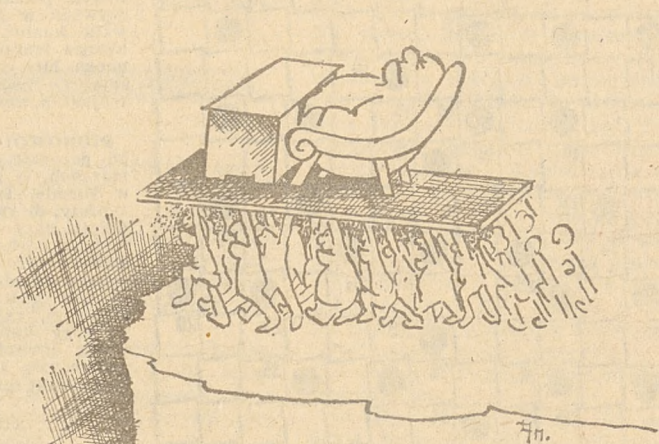
- Wykorzystać pomoce.
- Zaostrzyć kryteria ocen.
- Wzmocnić każdy dyżur, dla podniesienia prestiżu.
- Wzywać trójki klasowe, gdy ktoś rozbije głowę.
- Włączyć do czynów społecznych „gorący posłak mleczny”.
- Objąć pedagogizacją w większym stopniu męską nację.
- Powierzyć drużynie zwycięstw

rolę dyżurnych ruchu, wtedy, gdy starsza młodzież parami uczy się chodzić. — Ostrzyc tych długowłosych,

— słuchałem tak przez pięć godzin (co nowe — w bólach się rodzi), wreszcie wtrąciłem trzy grosze nieśmiało, że wkład swój wnoszę: iż szukać rezerw to znaczy wykorzystywać czas pracy. Olsnienie słów moich blaskiem przerwały gromkie oklaski, a szef się uniósł zza stołu. Zapiszcie do protokołu: W ramach akcji „rezerwy” skrócić uczniowskie przerwy.

RAFAL ORLEWSKI

PRZENIESIENIE

7n.